

vestnik

Letnik XXVII.

Celovec, četrtek, 7. december 1972

Štev. 49 (1586)

Enotna podpora koroškim Slovincem

v njihovem boju za obstoj in vsestranski razvoj

V zadnjih tednih smo v našem listu že večkrat poročali o izrazih solidarnosti in o podpori vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti koroškim Slovincem v njihovem boju za obstoj in vsestranski razvoj. Poročali smo o izjavah vodilnih predstavnikov matičnega naroda in Jugoslavije, poročali smo o protestih raznih organizacij in posameznikov. Predvsem pa smo obveščali bralce in javnost tudi o odločnih korakih jugoslovanske vlade pri avstrijski vladi, od katere Jugoslavija kot sodelavka državne pogodbe dosledno zahteva vsestransko in popolno izpolnjevanje obveznosti do slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti v Avstriji.

Danes pa objavljamo izjave, ki so jih v zvezi z zadnjimi dogodki na Koroškem podali predsedniki SZDL Jugoslavije ter Slovenije in Hrvaške.

● VELJKO MILATOVIČ, predsednik zvezne konference SZDL Jugoslavije, je izjavil:

Protest jugoslovanske javnosti, odgovornih državnih organov in družbenopolitičnih organizacij ter SZDL Jugoslavije ob šovinističnih in nacionalističnih izpadih proti slovenski manjšini na avstrijskem Koroškem je znan. To je zanesljivo znamenje enotnosti, solidarnosti in usodne povezanosti delovnih ljudi in občanov, narodov in narodnosti Jugoslavije in Jugoslavije sploh. To je problem jugoslovansko-avstrijskih odnosov in tako ga tudi gledamo.

Jugoslavija, kot je znano, v tem vprašanju ne zahteva ničesar več od tega, kar je Avstrija po počasni vojni prevzela z državno pogodbo kot svojo obveznost in odgovornost pred mednarodno skupnostjo. Prav tako Jugoslavija za svoje narodnostne manjšine v drugih državah ne zahteva nič več kot to, kar je sama pripravljena in kar v resnici daje manjšinam, ki žive v okviru njenih meja. Še več, v enakopravnem položaju narodnostnih manjšin pri nas vidimo pomembno obliko sodelovanja, zaupanja in stabilnosti v odnosih s sosednjimi državami.

Na koncu, ko že govorimo o tem, moramo poudariti, da napadi fašističnih elementov spominjajo na strahote minule vojne, ki v Jugoslaviji kot tudi v vseh deželah protihitlerjevske koalicije ne morejo biti občuteni drugače kot vstajenje grozot iz preteklosti. Zato ima Jugoslavija pravico in dolžnost, tako kot vsa mednarodna skupnost, da se upre vsem ostankom sil fašizma, kjerkoli se pojavijo.

● JANEZ VIPOTNIK, predsednik republiške konference SZDL Slovenije, je poudaril:

Položaj Slovencev v Avstriji je zaskrbljiv. Priče smo terorju neonacističnih in šovinističnih elementov na Koroškem, ki svoje protislovensko in protijugoslovansko sovraštvo ob nameščanju dvojezičnih napisov usmerjajo v ogrožanje samega obstoja Slovencev in s tem tudi v napad na demokracijo Avstrije.

Vse kaže, kakor da Avstrija ni sposobna s svojimi silami odpraviti legla organiziranega neonacizma, ki se skriva za fasado Heimatdien-

sta. Njegovi pripadniki nemoteno, po svoje krojijo avstrijske zakone, kot da ni več oblasli. Vendar se ta pojavi takoj, ko je treba kaznovati Slovence. Očitno je, da so na delu sile, ki hočejo že od plebiscita sem na vse načine, predvsem pa s silo germanizirati Slovence, ki hočejo z desničarskih, konservativnih pozicij ogroziti, kar je naprednega v Avstriji, ki hočejo porušiti ravnotežje miru in tvornih mednarodnih odnosov, ki sta jih tudi Avstrija in Jugoslavija gradili ves čas po vojni kot dobri sosedi. In zdaj, sedemnajst let po podpisu avstrijske državne pogodbe prihaja zopet do stopnjevanja grobih kršitev prav tistih njenih določil, ki so jih štiri vesile in Jugoslavija predpisale Avstriji zato, da na svojih tleh ne bi nikoli več dovolila pojavov nacizma, šovinizma, skrunjenja grobov padlih protifašistov, nasilja proti manjšinam in tako dalje. In to se dogaja v času, ko Avstrija želi odigrati konstruktivno vlogo v mednarodni politični areni in ko se Evropa pripravlja na velike korake k ugotovitvi

miru, meja, varnosti in dobrih medsebojnih odnosov.

Delovni ljudje po vsej Sloveniji in Jugoslaviji so globoko prizadeti zaradi dogodkov v Avstriji. Prizadeti in ogorčeni. Od vsepovsod prihajajo odločne zahteve po dosledni izpolnitvi vseh določil avstrijske državne pogodbe. Pri tem pa delovni ljudje do zadnjega zaselka manifestirajo enotno voljo v podpori koroškim Slovincem v njihovem boju za obstoj, za enakopraven položaj, za nadaljnji razvoj njihove narodne samobitnosti.

Dosedanji ukrepi jugoslovanske vlade, Titov govor v Skopju, zagotovila predsednika zveznega izvršnega sveta ob sprejemu delegacije koroških Slovencev, stališča slovenske skupščine, predvsem pa protesti in zahteve delovnih ljudi iz vse Jugoslavije so porok naše odločnosti, da avstrijskim demokratičnim silam pomagamo k zmagi nad temnimi silami neonacizma, in če bo treba tudi z močjo mednarodnih organizacij.

● DR. IVO MARGAN, predsednik republiške konference SZDL Hrvaške, pa je ugotovil:

Z ogorčenjem in resno zaskrbljenostjo spremljamo najnovejše dogajanje v sosedni Avstriji, stopnjevanje reakcionarnih, neonacistično-nacionalističnih in šovinističnih elementov Kärntner Heimatdiensta in drugih desničarskih sil zoper pripadnike slovenske narodnostne manjšine.

To je dvočlana morala!

V zadnjih dneh je bralec koroških časopisov spet doživel izredno zgovoren primer dvočlone morale. Na eni strani je bilo govora o „dramatičnem apelu“ južnih Tirolcev, naj Avstrija zaboga ne pristane na nobeno rešitev, dokler Italija ne bo izpolnila tudi še zadnje obveznosti; na drugi strani pa „očitki“ koroškim Slovincem, ker so se obrnili za pomoč na matični narod, namesto da bi rešitev svojih vprašanj iskali v „domači hiši“.

Mislimo, da tak odnos do problemov res ne more biti sprejemljiv. Če imajo južni Tirolci vso pravico, da v boju za svojo enakopravnost uživajo podporo svojega matičnega naroda, potem mora tisti, ki se smatra za demokrata, enako pravico priznati tudi koroškim Slovincem. Višek nesramnosti pa je pri tem očitek, da rešitve nismo iskali doma. Saj smo koroški Slovenci vendar že vse od plebiscita sem zaman čakali na izpolnitev takrat danih slovesnih obljub; zlasti pa smo vsa dolga leta po podpisu državne pogodbe pokazali zvrhano mero potrpljenja in razumevanja. Če je po sedemnajstih letih mera prekipela, potem to gotovo ni naša krivda, zlasti če nas je k sedanjemu odločitvi še posebej prisilil novi naval nemškega nacionalizma in neonacizma, ob katerem je celo država s svojo močjo in oblastjo ostala nemočna in nezmožna, da zagotovi spoštovanje zakonitosti in pravnega reda.

Dvočlona prodira na dan predvsem pri ÖVP. To je bilo videti in slišati pred nedavnim medproračunsko razpravo v deželni zboru, isto pa je prišlo do izraza ta teden tudi v parlamentu na Dunaju. Tudi pred najvišjim zakonodajnim forumom so ÖVP-jevski poslanci svetohlinsko zagotavljali, da „odpor“ koroškega prebivalstva (tako namreč imenujejo protiza-

V nedeljo 10. decembra bomo spet obhajali Dan človekovih pravic, ki je mišljen kot posebna priložnost, da v malem in velikem delujemo za širjenje načela, po katerem so pravice človeka nedeljive: da namreč enako veljajo za vsakega človeka ne glede na barvo njegove kože, njegovo narodno pokolenje, njegov jezik ali njegovo veroizpoved.

Ko so Združeni narodi razglasili Splošno deklaracijo o človekovih pravicah, gotovo nihče ni mislil in pričakoval, da je s tem tudi že ustvarjen idealni svet, v katerem ne bi bilo razlikovanja, zapostavljanja in diskriminacij. Nasprotno, danes je na svetu še zelo veliko takih in drugih oblik negiranja človekovih pravic. Posebno kričeči primeri segajo vse od Vietnama preko Južne Afrike pa tja do Irske.

Vendar pa primerov ni treba iskati neke daleč po svetu. Imamo jih tudi pri nas, poznamo jih na Koroškem. Ne kje v preteklosti in zlasti ne — kakor bi mnogi radi dokazovali — le v dobi nacizma; doživljamo jih danes. Dogodki minulih tednov, zapostavljanja in pred mednarodno javnostjo v vsej grozovitosti demonstrirali tipičen primer brezobzirnega teptanja človekovih pravic. Pa ne samo v obliki divjanja šovinističnih in neofašističnih elementov, marveč tudi — in to je posebno zaskrbljivo — v ravnanju pristojnih oblasti!

Dvostrana pravica — ena, ki velja za tiste, ki zahtevajo izvajanje zakonov; druga, ki velja za tiste, ki teptajo pravni red —

OB DNEVU ČLOVEKOVIH PRAVIC:

Pravice človeka morajo biti nedeljive

je slabo spričevalo za državo, ki hoče biti pravna in demokratična. Takšno kršenje ustavno proglašene načela enakosti pred zakonom pa je tudi hud napad na pravice človeka. Zato naj bo letošnji Dan človekovih pravic opozorilo, da bo tudi v Avstriji treba še veliko naporov, da bo mednarodno deklariranim pravicam človeka dejansko priznana in zagotovljena domovinska pravica. —rj.

Vse te provokacije zoper slovensko manjšino v Avstriji odločno obsojamo in jih smatramo za prilisk na celo Jugoslavijo. Z obžalova-

njem ugotavljamo, da dosedanji razvoj vzbuja dvome o odločnosti vlade sosednje Avstrije, da prepričljivo represalije zoper slovenski živelj in zagotovi vse pravice tako slovenski kot hrvaški narodnostni skupini, kar je mednarodna obveznost Avstrije.

Vse to lahko resno vpliva na razvoj naših dobrososedskih odnosov. Najnovejši dogodki na Gradiščanskem prav tako govorijo o organizirani kampanji skrajnih desničarskih krogov v Avstriji zoper Jugoslavijo. Poskušajo zanikati celo obstoj številne hrvaške narodnostne skupine, ki na tleh sosednje Avstrije — Gradišča — živi že več kot 450 let, skušajo opravičiti poskuse, da bi jih asimilirali, kar je v nasprotju z osnovnimi načeli Ustanovne listine Združenih narodov in mednarodnih odnosov sploh.

Najmileje rečeno, začuden smo nad nastopi nekaterih vidnih pravoč socialistične stranke na Gradiščanskem, ki si lastijo pravico, da nepooblaščenim govorijo v imenu vseh gradiščanskih Hrvatov, ko zanikajo kakršne koli probleme v zvezi z njimi.

Njihova akcija samo otežkoča probleme. Prepričani smo, da bo vlada sosednje Avstrije vztrajala pri svojem sklepu, da bo odločno izvajala določila državne pogodbe, s čimer bo dokončno onemogočeno desničarskim krogom, da bi krojili usodo hrvaškega in slovenskega življa in da bi pred svetovno javnostjo resno spravili v dvom pozitivne napore naprednih sil in vlade sosednje Avstrije.

konito divjanje nahujskanih šovinističnih vandalov v minulih tednih!) ni naperjen proti koroškim Slovincem, marveč edinole proti socialistom oz. socialistični vladi. Po tej logiki ogabne psovke, nevarne grožnje in celo fizični napadi na Slovence torej niso naperjeni proti Slovincem, kakor tudi zmerjanje zveznega kanclerja z „židovsko svinjo“ očitno ni izraz antisemitizma in fašizma.

Res globoko so že padli ljudje, ki se posredno ali neposredno priznavajo k takšnim oblikam političnega boja! Potem pa se delajo še užaljene, če jim kdo pove resnico v obraz: da je to porajanje neonacizma, da je to oživiljanje tiste miselnosti, ki je že enkrat povzročila toliko gorja svobodoljubnim narodom Evrope.

In še eno je treba povedati: ne zakon o dvojezičnih napisih, pa naj je še tako pomanjkljiv in nezadovoljiv, marveč preprečevanje izvajanja zakona z vsemi sramotnimi dogodki je vrglo senco na mednarodni ugled Avstrije. Ne SPÖ, ki je bila pripravljena napraviti vsaj začetni korak k izvajanju določil člena 7, ampak ÖVP in FPÖ ter preko njih Heimatdienst in vse druge sorodne organizacije nosijo krivdo in odgovornost, da se je naša država znašla na zatožni klopi, obtožena, da ne izpolnjuje svojih obveznosti, ki jih je prevzela v državni pogodbi.

Sicer pa je ÖVP zdaj na svojem kongresu končno priznala, kam sodi po svoji duhovni usmeritvi. Znašla se je na skupnih pozicijah z FPÖ — tudi v manjšinskem vprašanju, ko se je povsem jasno priznala k ugotavljanju manjšine. V bodoče torej ne bo več slepomišljenja; zdaj bo vsakdo vedel, s kom ima opravka in kaj ima pričakovati.

Za pravice človeka gre

Ne gre le za koroške Slovence, ne samo za gradišćanske Hrvate, za južne Tirolice, za Slovence v Italiji in za toliko drugih manjšin v Evropi. Gre za sožitje med enakopravnimi ljudmi.

Ob zakonu o dvojezičnih napisih na Koroškem, ki ga je sprejela avstrijska vlada sama, so se sprostile mračne sile, prava ofenziva reakcionarnih, konservativnih elementov, v trenutku, ko gre v Evropi za zelo tehtne odločitve, da se je treba vprašati, če ofenziva na mejah slovenskega naroda, na območjih, kjer v Italiji in Avstriji živijo Slovenci, ni del širše zasnove.

Prav zaradi tega matični narod zamejskih Slovencev in njegova država ne moreta več obravnavati njihovega obstoja zdaj in za prihodnje drugače kot po obče sprejetih, mednarodnih zakonih in zastaviti celovito rešitev vseh nerešenih vprašanj vseh naših manjšin.

Jugoslavija in Slovenija sta zadosti dolgo in tvorno predlagali sosedom demokratično, današnjega človeka vredno ureditev bitja naših manjšin za mejo, in — zaradi spoštovanja človeka — narodnostim v SFRJ priznali vse pravice.

Prav zaradi tega, ker v slehernem državljanu Jugoslavije naša družba vidi predvsem človeka, občana, ki tako kot vsi drugi prispeva k napredku skupne domovine, pričakuje, da bodo države, katerih lojalni državljani so Slovenci ali Hrvati ali Makedonci, ravnale z njimi kot z enakimi med enakimi.

Zadnji dogodki na Koroškem, pa tudi poskusi prikrajševanja pravic naših manjšin drugod, zlasti pa fašistoidni izpadi v Avstriji ob dvojezičnih napisih (naj nihče ne trdi, da je ta oznaka krivična, pa tudi samo na Avstrijo ni omejena) so bili povod, da se je matična dežela trdno odločila razčistiti vzroke stanja in ustrezno ukrepati.

Problema manjšin si ni izmislila Jugoslavija, ustvarili so ga tisti, ki s svojimi manjšinami ne znajo ali nočejo ravnati tako, kot zahteva od vseh — nekaterih tako demokratično uglednih dežel! — obče priznana lista o pravicah človeka.

Vrnimo se k povodu: neodločenega, popuščajočega ravnanja avstrijske vlade do ekstremističnih elementov ne razumemo in ne dopuščamo. Ne gre samo za tisti sedmi člen, ne gre samo za državno pogodbo, gre za duh, ki naj preveva manjšinsko politiko neke države, katerekoli! Gre za pravice človeka, brez razlikovanja po narodnosti, barvi kože, veri ali čem drugem.

Kdor tega načela ne spoštuje, ne spoštuje sebe, ne spoštuje svoje domovine in njene reda, pa če ga proglašajo za še tako demokratičnega. To naj bo tudi vodilo Slovencev za mejo: z dostojanstvenim ravnanjem, z dosledno rabo svojega jezika, z nevsiljivim, a neomajnim priznavanjem k svojemu narodu naj dokažejo tistim, ki jih hočejo posiljevali, kaj sta svoboda in demokracija: vrednoti za vse, za večino in za manjšino, za ljudi.

Jaka Štular
Delo, Ljubljana

V okviru letošnjih proslav dneva republike so bile po vsej Jugoslaviji razne prireditve in slavnosti. Praznovanje je v mnogih primerih potekalo v znamenju novih delovnih uspehov, ko so odpravljali razne tovarne, šole in druge objekte.

Ena takih proslav je bila tudi v mali belokranjski vasi ci Suhor pri Metliki, kjer so se spominjali velike zmage združenih slovenskih in hrvaških partizanskih sil. Na pro-

Ne bomo pozabili

NA SVOJE LJUDI
ONSTRAN MEJE

slavi je govoril predsednik CK ZKS Franc Popit, ki je orisal zgodovinske boje med drugo svetovno vojno, ki so vodili k globoki družbeni preobrazbi. Za nas je možna samo pot naprej, je dejal Popit, pot k popolni uveljavitvi delovnega človeka v samoupravni družbi.

Ob koncu svojega govora je Popit opozoril tudi na zadnje dogodke na Koroškem. Poudaril je, da se mltijo tisti, ki mislijo, da bo Jugoslavija spričo reševanja notranjih problemov pozabila na svoje ljudi onstran meje. „Se naprej se bomo zavzeli za dosledno izpolnitev vseh obveznosti, ki jih ima Avstrija po državni pogodbi do Slovencev na Koroškem in za preprečitev oživiljanja nacizma.“

Naša pravica in dolžnost

Koroški Slovenci so zaradi vse večjega pritiska velikonemških, šovinističnih krogov in po njih organiziranih demonstracijah vse bolj ogroženi.

To so javno izpovedali med drugim tudi na nekaterih javnih oddajah, ki jih je organizirala avstrijska televizija, o tem pričajo osebne izjave predsednikov naše manjšine, kadar govorijo z njimi, o tem piše tudi manjšinski tisk.

Zato so protesti tako v Sloveniji kot po vsej Jugoslaviji povsem upravičeni, pa tudi posledice, ki izvirajo iz takega razvoja. Zli duh šovinizma, nacionalistične nestrpnosti in celo rasizem (spomnimo se samo klincev „svinjski Jud“, naslovljenih na samega kancelerja Kreiskega v Celovcu) dviga glave in je — vsekakor ne po naključju — podoben nacističnemu.

Na ta pojav seveda ne opozarjamo samo mi v Jugoslaviji, temveč tudi resnično demokratični, trezni krogi v Avstriji. Zato tudi nekatere uradne izjave socialističnega vodstva, češ da so očitki iz Jugoslavije, da gre za fašistične pojave, pretirani, ne morejo zmanjšati dejanske nevarnosti, ki jo tak razvoj skriva v sebi.

Toliko bolj neodgovorna, da ne rečemo nesramna, pa so namigovanja tako v avstrijskem vrhu kot tudi na nižjih ravneh, češ da je Jugoslavija pričela „ostrejši kurz“ glede 7. člena državne pogodbe — zaradi notranjepolitičnih težav. Sedaj take „argumente“ uporabljajo celo nekateri prizadeti trgovci in gostilničarji v obmejnih krajih, ki beležijo, sicer z velikim obžalovanjem, močan padec prometa; gre torej za tisti del, ki se je dejansko močno razvil prav po zaslugi slovenskega in jugoslovanskega dinar-

Srečko Panič
Večer, Maribor

Vprašanje je retorično — saj odgovora resnično ne zahteva. V zadnjih petdesetih, potem pa še sedemnajstih letih po podpisu avstrijske državne pogodbe, se je nabralo toliko nerešenih vprašanj, ki terjajo odgovor, da smo se odločili za to — posebno prilogo — posvečeno koroškim Slovincem in njihovim problemom. Prepričani smo, da najnovejši dogodki na Koroškem našo odločitev potrjujejo. Upamo, da bodo bralci dobili kolikor toliko zaokroženo podobo stanja.

Tako je rečeno v uvodu posebne priloge, ki jo je zadnja sobota (2. decembra 1972) izdalo ljubljansko Delo in ki je — kakor pove že njen naslov „Koroško

„Koroško Delo“

Slovinci včeraj in danes“ — povsem posvečena slovenski narodnostni skupnosti na Koroškem.

Uvodna članica sta prispevala predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter (K trenutku in stvarnosti na Koroškem — Mednarodna povezava nacionalizma in neofašizma) in predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Joško Tischler (Koroška — Slovesne izjave in resničnost).

Na 2. strani skupaj 14 strani obsega joče priloge je ponatisnjena Spomenica koroških Slovencev, ki je bila poslana avstrijski zvezni vladi kmalu po podpisu državne pogodbe, namreč že 11. 10. 1955, vendar slej ko prej predstavlja „še zmeraj neizpolnjene zahteve“.

O enotni podpori koroškim Slovincem v njihovem boju za obstoj govorijo izjave predsednika zvezne konference SZDL Jugoslavije ter predsednikov republiških konferenc SZDL Slovenije, Makedonije, Hrvaške, Srbije, Bosne in Hercegovine, Črne gore ter Kosova in Vojvodine.

Na 4. strani sledijo nota SFR Jugoslavije o Koroški, izjava izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, resolucija ZSO in NskS s skupnega posvetovanja odbornikov dne 11. 10. 1972 ter skupna izjava ZSO in SKGZ ob srečanju v Celovcu dne 10. 11. 1972.

Iz diplomatskega arhiva so navedene razne note in spomenice, ki jih je jugoslovanska vlada poslala avstrijski vladi zlasti v letih 1958 in 1959 v zvezi z odpravo dvojezične šole ter sprejemom tako imenovanih manjšinskih zakonov, ki po mnenju jugoslovanske vlade kršita obveznosti Avstrije iz 7. člena državne pogodbe in je vlada SFRJ zato poudarila, da ima to vprašanje še nadalje za nerešeno ter si je pridržala pravico, da bo še nadalje ustrezno ukrepala, da bi zagotovila pravice jugoslovanske manjšine v Avstriji.

Med nadaljnjimi prispevki naj navedemo predvsem naslednje: Teorija in praksa ljudskih štetij na Koroškem (prof. dr. Bogo Grafenauer), Kärntner Heimatdienst — Odsev koroške stvarnosti (dr. Tone Zorn), Uničiti nacizem ali ga nagraditi? (prof. dr. Fran Zwitter), Ob ratifikaciji avstrijske državne pogodbe — Govor v zveznem zboru skupščine SFRJ 10. 11. 1955 (prof. dr. Makso Šnuderl), Šolska zakonodaja po letu 1955 (prof. dr. Janko Pleterski), Problematični rezultati — Iz uradnih avstrijskih popisov o jezikovni pripadnosti na Koroškem (prof. dr. Vladimir Klemenčič), Vprašanja k vprašanju „vindišarjev“ (prof. dr. Erich Prunč) itd.

Poleg tega je v prilogi ponatisnjeno celotno besedilo avstrijske državne pogodbe z dne 15. 5. 1955, Dušan Nečak je prispeval izredno obsesno in izčrpno kronologijo dogodkov na južnem Koroškem, objavljeni so razni leposlovnih prispevki in drugi zapisi o Koroški, končno pa so ponatisnjeni še članki iz raznih tujih časopisov.

Priloga ljubljanskega Dela „Koroški Slovenci včeraj in danes“ bo vsekakor dragocena dokumentacija za vsakogar, ki se zanima za problematiko slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

POŠIROKEM SVETU

PARIZ. — Ta teden so se v Parizu začela nova pogajanja med posebnim svetovalcem ameriškega predsednika Kissingerjem in severnovietnamskim predstavnikom Le Duc Thojem. Ob teh pogovorih spet menijo, da gre za zadnjo rundo in da je v kratkem pričakovati uspešen zaključek. Po drugi strani pa se saigonski režim še vedno noče sprijazniti s pogoji za premirje, kot sta jih na dosedanjih pogajanjih dosegla Kissinger in Le Duc Tho. Medtem je skupina znanih evropskih intelektualcev objavila skupno izjavo, v kateri poziva evropsko javnost, naj dvigne svoj glas, da bi se čimprej končala politična in vojaška intervencija Amerike v Vietnamu. V izjavi je rečeno, da je edinole s prekinitvijo vojne mogoče narediti konec krutosti in grozodejstvu, ki jih počenja Amerika v Vietnamu.

CELOVEC. — Zvezno vodstvo avstrijske zveze članov odpora in žrtev fašizma (KZ-Verband) je konec prejšnjega tedna zasedalo v Celovcu. S tem je hotela zveza tudi na zunaj izraziti solidarnost s koroškimi Slovenci, kajti v ospredju razprave so bili zadnji dogodki na Koroškem ter so ostro obsodili protislovensko gonjo, ki so jo istovetili s porajanjem novih oblik nacizma in fašizma v Avstriji. Posebej so na seji poudarili, da v Avstriji mnogo preveč razpravljajo o tem, kako bi bilo treba izpolniti določila državne pogodbe, ne pa o tem, kako bi manjšinam zagotovili popolno enakopravnost in vsestransko pomoč. Ne gre samo za ugled Avstrije, je bilo poudarjeno, ampak za človeško sožitje, ki bi ga bil večinski narod dolžan ustvariti tudi tedaj, če ne bi bilo državne pogodbe. Konkretno so na seji zahtevali prepoved Heimatdiensta in vseh drugih nacionalističnih organizacij ter se izrekli proti ugotavljanju manjšine.

BONN. — V zahodnonemškem glavnem mestu pričakujejo, da bo ameriški predsednik Nixon sredi februarja prihodnjega leta obiskal Zah. Nemčijo. Prav tako naj bi v prvi polovici prihodnjega leta obiskala Zahodno Nemčijo tudi generalni sekretar KP Sovjetske zveze Brežnev in predsednik britanske vlade Heath. Po sklenitvi pogodbe med obema Nemčijama, ki jo bodo podpisali 21. decembra, se obema nemškima državam vsekakor odpirajo vrata v areno svetovne politike in je zato povsem razumljivo, da bo v prihodnji dobi prišlo do povečane politične in diplomatske aktivnosti tako v Bonnu kot tudi v vzhodnem Berlinu.

LONDON. — Le nekaj dni zatem, ko so skozi svetovni tisk ponovno šle vesti o „odkritju“ nekdanjega Hitlerjevega namestnika Martina Bormanna, je bilo znova slišati tudi o zloglasnem „doktorju smrti“, kakor splošno imenujejo znanega nacističnega vojnega zločinca dr. Josefa Mengeleja. V paragvajskem pragozdu je menda odkril njegovo „skrivališče“ Laszlo Farago, ko je iskal Martina Bormanna. Farago poroča, da Mengele živi v majhnem mestecu Pedro Cavalero na ozemlju Paragvaja, in sicer blizu brazilske meje, kjer da se skriva pod imenom dr. Nadič. O svojem odkritju je Farago obvestil tudi znanega lovca na nacistične zločince dr. Simona Wiesenthala, ki že 20 let išče Mengeleja, enega izmed „izumiteljev“ nacističnih tovarn smrti.

LJUBLJANA. — Tudi letos so dan republike praznovali v Sloveniji — in podobno tudi v ostalih jugoslovanskih republikah — z raznimi proslavami in slovesnimi otvoritvami novih proizvodnih obratov in drugih objektov. Slovenija je postala bogatejša za nekaj novih šolskih prostorov, dogradili so nekaj vodovodov, trgovin in restavracij, v Mariboru so uredili novo kopališče Pristan, ki je eden najbolj sodobnih tovrstnih objektov v državi, Ptuj je dobil nov mladinski klub, posebno važni pa so novi proizvodni obrati, kot npr. v Polzeli, kjer so bistveno povečali znano tovarno nogavic, ali pa na severnem Primorskem, kjer so pridobili 400 novih delovnih mest.

MOSKVA. — V Moskvi je bilo jubilejno zasedanje akademije znanosti Sovjetske zveze, s katerim je sovjetska znanost praznovala 50-letnico ustanovitve Sovjetske zveze. Glavni referat je imel predsednik sovjetske akademije Mstislav Keldiš, ki je govoril o mnogonacionalni zvezi sovjetskih republik in znanosti. Zasedanja so se udeležili tudi številni ugledni znanstveniki iz tujih držav.

RIM. — Prejšnji teden je v Rimu v starosti 81 let umrl znani italijanski politik Antonio Segni. Bil je dolga leta član oziroma predsednik vlade, dve leti pa tudi predsednik republike, ko se je leta 1964 iz zdravstvenih vzrokov povsem umaknil iz političnega življenja. Ob njegovi smrti so njegovi ženi izrazili sožalje predstavniki vseh političnih strank.

Slovenci ne bi bili obstali

če ne bi imeli svoje knjige,
svojega slovstva

Specializirana organizacija Združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo (UNESCO) je leto 1972 — kakor smo že obširno poročali tudi v našem listu — proglasila za Mednarodno leto knjige. Po vsem svetu so tekom tega leta prirejali najrazličnejše manifestacije, posvečene knjigi in njenemu pomenu za človeštvo.

V Sloveniji je bil poleg raznih drugih prireditvev namenjen temu dogodku zlasti I. slovenski knjižni sejem, na katerem so slovenske založbe predstavile dosežke sodobnega slovenskega slovstva. Mednarodnemu letu knjige pa je posvečena tudi letošnja 10. številka mesečne revije slovenskih založb „Knjiga“. Iz te revije povzemamo članek, v katerem je dr. Rado Bordon pod naslovom „Mali“ narod in knjiga čudovito orisal vlogo, ki jo je igrala knjiga v zgodovini in jo igra tudi danes v življenju slovenskega naroda.

Da smo Slovenci majhen narod, po številu pripadnikov namreč, tega ni mogoče prezreti ali zanikati. In če pomislimo, da je skoraj tretjina Slovencev onstran državnih meja, v katerih je sedanja republika Slovenija, oziroma da so Slovenci raztreseni po vsem svetu, je zavest o „majhnosti“ lahko še močnejša. Tudi dejstvo, da slovenskega nacionalnega prostora, tj. ozemlja, na katerem žive Slovenci, nismo vse doslej mogli združiti v mejah enotne države, vsekakor priča o naši „majhnosti“ glede na „moč“ in „veljavo“, kakršno imamo sicer v primerjavi z drugimi, večjimi in še celo velikimi narodi.

In vendar je docela odveč, da bi se zaradi občutka „majhnosti“ čutili Slo-

ko upamo, postal tradicionalna ustanova), lahko ob njem ugotovimo tole: Če smo namreč Slovenci lahko na kaj ponosni, smo lahko ponosni na svojo knjižno „proizvodnjo“, se pravi na kulturno bogastvo, kot se zrcali v vseh tistih že nešteti knjigah, ki predstavljajo našo književnost, da o drugih kulturnih panogah, v katerih v primerjavi z „velikimi“ narodi prav tako nič ne zaostajamo, tu ne omenjam.

Ko letnico 1550 ali 1551 postavljamo za mejnik, ki je bil odločilen za nastanek prve slovenske knjige, lahko brez domišljavosti zapišemo, da takih mejnikov (gledano časovno) nima niti marsikateri drug, „velik“ narod. Tak mejnik so nedvomno bile tudi Prešernove Poezije (1847). Josip Stritar je leta 1866 v uvodu k drugi izdaji Poezij upravičeno zapisal: „Ko bi se sklicali narodi pred sodni stol, naj se izkažejo, kako so gospodarili z izročeni talenti; kako se je vsak po svoje udeležil vesoljne omike; smel bi se mali slovenski narod brez strahu pokazati med dru-

gimi z drobno knjigo, kateri se pravi: Prešernove Poezije!“

Od Trubarjeve knjižice, prve slovenske knjige, so minila že dobra štiri stoletja, od izida Prešernovih Poezij pa skoraj stoletje in pol. V tem času se je slovensko slovstvo razvilo v vseh smereh, naraslo je v že težko pregledno vrsto avtorjev in knjig, se uvrstilo v splošno evropsko in svetovno slovstvo, postalo njegov neločljiv sestavni del. Vsako leto izide dandanes v okviru številnih založb na Slovenskem že toliko knjig, da se nam včasih dozdeva, kot da je že obojih kar preveč. V tem pogledu bi si nemara kdaj zaželeli, da bi tudi na področju izdajanja knjig veljalo staro latinsko geslo: „Non multa, sed multum.“

Tako imenovano „dialektično“ pravilo, vsaj kot ga nekateri pojmujejo, namreč v z vulgariziranim pomenu, da iz kvantitete nujno raste tudi kvaliteta, ni vselej veljavno. Ob poplavi knjižne proizvodnje, kot jo zadnja leta doživljamo na Slovenskem, ob vsem „knjižurstvu“, kot je ta pojav že pred štirimi desetletji posrečeno imenoval odlični poznavalec slovenske književnosti prof. Jakob Solar, se moramo namreč resno vprašati, ali ni v tej poplavi dvorezen nož, saj včasih že kar ne moremo ločiti zrna od plev. Vprašanje je, ali taka povodenj ne voden našega čuta za prave knjižne vrednote, tj. za tiste knjige, ki nas, Slovence, bogatijo kot ljudi, oblikujejo naše miselne in čustvene silnice, povečujejo našo kulturno zakladnico, nas krepijo kot narod. (Dalje na 5. strani)

„ČUJTE, ZVONOVI POJO“

Nova pesniška zbirka Andreja Kokota

Pravzaprav še ni dolgo tega — bilo je leta 1969 — ko se je Andrej Kokot predstavil s svojo prvo samostojno pesniško zbirko „Zemlja molči“, ki je izšla pri založniški družbi Drava v Celovcu. Leto pozneje je sledila druga zbirka „Ura vesti“, prav tako v Celovcu. Zdaj pa imamo pred seboj že tretjo zbirko tega našega jezikovnega oblikovalca.

Kulturno umetniški klub Tone Čufar pri DPD Svoboda Jesenice je namreč v okviru male Čufarjeve knjižnice izdal pesniško zbirko z naslovom „Čujte, zvonovi pojo“. V njej je urednik zbirke Valentin Cundrič zbral 30 Kokotovih pesmi ter jih porazdelil na štiri cikle s precej zgovornimi naslovi: Še moja smrt je upor, Stvarnost naše bitnosti še ni priznana, Mrfvaški zvonovi pojo, Je zarohnela resnica našega izvora.

O tej zbirki je Valentin Cundrič zapisal naslednjo „oceno“: Iz prvega cikla veje ranjenost izobčenja, grupnega in nacionalnega. Vsekakor je to osebna in splošnočloveška bolečina, izpeta na precizen pesniški način. Drugi cikel dokazuje, kako bi Kokotova poezija zaživela, če bi nastajala v ugodnejših po-

gojih. Pesnik skuša biti intimist, vendar je zavezan boju, upor, zgolj nadaljevanju. Iz tretjega cikla žari pesnikova moč, utemeljena že v prvem ciklu, se pravi v smrti, ki je poziviteta. Povsem novo dimenzijo, izvorno, zavzame pri Kokotu dan: Pa je dan tako dolg, / tako večno dolg, / da ne dočakajo / napovedanih sprevodov... V tej misli je hkrati vzmet, os pričujoče zbirke pesmi, kakor tudi zaobljuba za nove pesniške fronte. Iz četrtega razdelka zveemo, da je tudi čas — ne le prostor — pesnikov sovražnik. „Zdaj že gloda na besedi moji,“ pravi pesnik. Ta cikel nam tudi predstavi ruine mesa in besede, oboje se bo težko zacelilo...

Pa vendar Andrej Kokot kljub vsemu ne obupava — veruje v življenje, veruje v bodočnost, v bodočnost človeka-posameznika in v bodočnost naroda. To svojo vero izpoveduje z besedo upora proti krivic, z besedo obsodbe vseh, ki njemu in njegovemu ljudstvu že dolga desetletja omejujejo življenjski prostor. V upor proti krivic in v obsojanju tistih, ki krivico povzročajo, pa se izraža njegova moč, življenjska sila njegove besede.

Jubilej Mohorjeve družbe

Z izrednim občnim zborom in družabnim srečanjem v Ljubljani je Mohorjeva družba pred nedavnim proslavljala jubilej — 120-letnico svojega obstoja.

Ta najstarejša slovenska založba je bila pred 120 leti ustanovljena v Celovcu, po plebiscitu se je morala umakniti v Jugoslavijo ter je imela svoj sedež najprej na Prevaljah in potem v Celju, kjer je med drugo svetovno vojno doživela ponovno preganjanje s strani nemškega okupatorja, ki je uničil vse knjižne zaloge, ljudi pa pregnal. Po osvoboditvi je Mohorjeva družba v Celju ponovno zaživela in si spet pridobila širok krog bralcev svojih knjig.

Vsa leta svojega delovanja je Mohorjeva družba razen skrbi za kulturo in prosveto slovenskega ljudstva skrbela tudi za utrjevanje slovenske narodne zavesti. To svoje poslanstvo opravlja predvsem s tiskano besedo. V prvih sto letih je po približnih računih izdala okoli 30 milijonov izvodov knjig in drugih publikacij, v zadnjih dveh desetletjih pa skoraj 10 milijonov, torej skupaj že 40 milijonov knjig.

Pred kratkim je celjska Mohorjeva družba izdala tudi svojo letošnjo redno knjižno zbirko, ki poleg tradicionalnega koledarja obsega še tri knjige: Divji golob (Alojz Rebula), Od obzorja do obzorja (France Vodnik) in Jezusov evangelij. Poleg tega pa izdaja založba tudi še razne druge knjige in publikacije.

Občinske volitve v Trstu

Pri nedavnih delnih občinskih volitvah v Italiji so — kakor smo kratko že poročali — volili tudi nov občinski svet v Trstu. Izid teh volitev je za nas zanimiv toliko bolj, ker živi tam slovenska narodnostna skupnost.

Tudi pri teh volitvah so se slovenski volivci odločali med različnimi slovenskimi kandidati, ki so kandidirali na treh listah, namreč na samostojni slovenski listi z imenom

Slovenska skupnost ter na listah socialistične in komunistične stranke. Pri tem so zabeležili spet lepe uspehe, saj je bilo v novi občinski svet izvoljenih kar šest Slovencev: Slovenska skupnost bo imela kot doslej 1 svetlovalca (Rafko Dolhar), prav tako je bil na socialistični listi znova izvoljen 1 slovenski svetovalec (Dušan Hreščak), na komunistični listi pa so prišli v tržaški občinski svet kar štiri Slovenci (Stojan Spetič, Jure Kocjančič, Adolf Wilhelm in Lucijan Roncelj).

Nastop tržaških Slovencev in njihova uveljavitev pri volitvah sta lahko poučna tudi za nas. Da je marsikakšen argument za samostojen nastop, o tem ni nobenega dvoma; prav tako pa je povsem jasno, da to ni edina možnost in oblika političnega uveljavljanja. Slovenska skupnost v Trstu je sicer obdržala svojega predstavnika v občinskem svetu, vendar je v primerjavi s prejšnjimi volitvami zgubila nekaj sto glasov. Nasprotno pa sta obe drugi stranki, ki sta kandidirali zavedne Slovence, vidno napredovali.

Tako po eni kot po drugi poti pa so tržaški Slovenci — kakor že povedano — znova zabeležili lepe uspehe in bodo tudi v bodoče imeli ustrezno število svojih ljudi v občinskem svetu, kjer bodo prispevali k nadaljnji graditvi takega političnega ozračja, ki bo omogočalo prijateljsko in enakopravno sožitje med obema narodoma.

Vedno ob strani naših zamejcev

Protislovenske in protijugoslovenske izpade na Koroskem v Sloveniji oz. Jugoslaviji ne obsojajo le na uradnih mesih, marveč tudi v delovnih kolektivih.

Tako je 2500-članska delovna skupnost znanega slovenskega podjetja Elektrokovina sklenila nuditi skupini koroskih Slovencev letni odh. S to skromno ponudbo — poudarjajo — skuša delovna skupnost seznaniti široko jugoslovansko, zlasti pa avstrijsko javnost, da smo vedno in ob vsakem trenutku ob strani naših zamejcev in jih podpiramo v njihovih upravičenih zahtevah, da se končno realizirajo določila 7. člena mednarodne pogodbe.

venci tudi manjvredne. Ker letos obhajamo Mednarodno leto knjige, kateremu smo posvetili dokajšnjo pozornost, saj smo celo pripravili prvi slovenski knjižni sejem (ki naj bi, ta-

TONE SVETINA

152

UKANA

DRUGA KNJIGA

Fant se je nerodno prestopil, na ustnicah mu je zaigral bebast smehlaj. Dvignil je oči in jih nenavadno smelo uprl v Bliska.

„Pastir sem. Povedal sem že, da sem iskal razbeglo živino. Prišežem, če ne verjameš.“

„Ta zmeraj išče neko živino in tava po gozdovih. Nič prida ni, ne on ne njegovi domači,“ je povedal eden izmed kurirjev.

Jelen je stal za Bliskom, zato ni takoj videl pastirjevega obraza, ker je bil v senci. Ko pa se je Blisk premaknil, mu je nenadoma postal sumljivo znan. Glas, oči, drža, vse se je prekleto ujemale; vendar se je bal, da se ne bi zmotil. Zato je rekel:

„Dajte sem luč! Posvetite mi v obraz!“

Eden izmed kurirjev je snel z lesene stene petrolejko in jo prinesel k pastirjevemu obrazu.

„Ta je, prekleto!“ je viknil Jelen.

„Kdo?“ je vprašal Blisk

„Tisti, ki je vodil Nemce in streljal ranjence pri hotelu.“ Kurirji so zazijali, pomelali žlice po mizi in se strnili v gručo.

Jelen ga je zgrabil s svojo lopatasto roko za jopič in ga potegnil k sebi kot možica iz slame. Prav zbliza mu je pogledal v oči. V lobanjskem dnu ga je skelela bolečina in zasolilo se mu je prizadeto oko. Kriki ranjencev med plamenji, škripajoči srez, poki pištola, ki so vrtali lob-nje — vse

mu je zaplesalo pred očmi. Videl je te male, prašičje oči, ta vohlaški nos, bedasti nasmeh in roko, ki se je stegnila nanj. In potem noč, ledena poljana s trupli, kjer se je plazil s poslednjimi močmi in doživljal grozo konca. Ko bi vse življenje živel samo za ta trenutek, bi bilo vredno živeti...

„Kdo si?“ je kriknil. „Govori, ali pa te raztrgam na kosce!“

„Obadov sem.“

„Dvigni svoj umazani rilec! Odpri svoje izdajalske oči! Pes vseh psov! Zaklel sem se, da te bom poiskal, pa če bi moral na konec sveta. Ali vidiš tole brazgotino?“ Pokazal je na svoje oko.

„Misli si, da se bom stegnil, ha! Jelen zdrži več kot žival. Ostal sem. Edini, ki sem te lahko prepoznal. Vsi drugi, ki so te videli, so umrli. Na, naglej se me, edine pričel Živ sem. Nisem duh. Kaj trepetajš, seme izdajalsko, ničvredno? Devetdesetim ljudem si pripravil grozno smrt, devetdesetim družinam zadal neozdravljivo bolečino. Ali te ni požrla vest, ti zverina v človeški podobi? Pokazal ti bom, da sem pravi. Na!“

Jelen je udaril s pestjo, trdo ko bet, v sredo obraza, da se je pastirju takoj ulila kri.

„Stran od mene, gnusoba, da te ne zadavim, kot garjavega psa!“

Porinil ga je od sebe, da je odletel po vsej sobi in telebnil na tla. Nekaj časa je ležal, potem pa se je pijano pobral na vse štiri.

„Dvigni se!“ mu je ukazal Blisk. „Ali je res, kar govori Jelen?“

Pastir je zatulil, vsi so bili iznenadeni, ko je zajecjal: „Res je. Peljal sem jih in tudi streljal. Tebe se ne spominjam več, nekaterih drugih pa se dobro.“

Po tem priznanju je med kurirji zašumelo, kot bi dregnil v osir. Eden ga je zgrabil za vrat in ga porinil v gručo.

Pomendrali bi ga bili, če Blisk ne bi bil vzrojič z vso grobstvo.

„Pustite ga! Potrebujemo prič. Ni nam še povedal vsega.“

Šele potem so se umirili in ga vrgli raztepenega in krvavega v kot. Blisk in Jelen sta takoj odšla na poveljstvo VOS.

2

Naslednjega dne se je brigada premaknila na obrobje poključkih gozdov nad dolino reke Radovne in se po lovski stezi spustila navzdol, prešla cesto in reko in se povzpela na Možakljo. Še pred mrakom so prispeli pod vrh, kjer se je strmo skalovje pogreznilo v dolino reke Save. Tu so štabi bataljonov imeli sestanke s poveljstvi čet in razdelili naloge. Čakala sta jih mobilizacija mož in fantov iz nemških delavskih taborišč ter priložnostni napad na mostove okoli jeseniške železarnice.

Po sestanku so se vrnil v svoje enote. Orlov, Gorazd, Vojko in Borut so stali v gruči vrh odsekanega skalovja in gledali v dolino, kamor se je zgrinjal mrak. Globoko v koritu so se kot v nekem tujem svetu prižigale luči mesta, kjer je hropla železarna kot ujeta žival. Iz mnogih dimnikov se je vil belkast dim, podoben zastavam narodnega poraza.

V tisti tovarni je pred vojno delal tudi Gorazd. V njej so usihale njegove mladostne sanje, ki jih je prekril prah krivic. Komunisti v tovarni so prebudili v mladem fantu delavsko zavest.

Tedaj se je odprl plavž. Krvavo rdeč sij je planil v mrak, se vijoličasto prelil v temino pobočij in škrlatno obarval sivino neba, ujeto nad dolino med gorami. Ko je ugasil, jim je napolnila oči tema. Orlov je spregovoril:

„Če je ta napad izdan, ne dam niti pet para za svojo

Gre za izpolnitev celotnega člana 7!

Izredni občni zbor Kluba slovenskih študentov na Dunaju

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu je imelo v petek 1. decembra 1972 pri Miklavžu v Bilčovsu svoj redni občni zbor. Občnega zbora se je udeležilo lepo število članov in tudi prijateljev društva, kar je zgovoren dokaz, kako živo se v Bilčovsu zanimajo za prosvetno dejavnost. Iz poročil predsednika Ruperta Reichmana, tajnika Tomija Lesjaka in blagajničarke Müllerjeve je bila razvidna živahna dejavnost SPD „Bilka“ v minuli poslovni dobi.

Brez dvoma pa je k številni udeležbi občnega zbora pripomoglo tudi predavanje predsednika Zveze slovenskih organizacij dr. Francija Zwitterja, ki ga je društvo povabilo, da bi na zboru spregovoril o trenutni narodnopolitični situaciji koroških Slovencev. Referenta je pozdravil predsednik društva Reichman, ki je izrekel posebno dobrodoščilo tudi bilčovskemu županu in članu društva Hanziju Ogrisu ter predsedniku Slovenske prosvetne zveze Hanziju Weissu.

Vseh prireditev v tem poročilu ne bi mogli naštevati, zato naj le navedemo, da je društvo nastopilo na lastnih ali sodelovalo na centralnih prireditvah SPZ ali gostovanjih skupno 27-krat. Pri tem je brez dvoma treba omeniti 60-letnico društva, ki je gotovo bila najpomembnejša prireditev v minuli poslovni dobi. Razen tega spadajo sem številne odrske prireditve, gostovanja pri drugih društvih, pevski koncerti in goslovanje pevskega zbora društva „France Prešeren“ iz Boljunca pri Trstu, ki je občnemu zboru „Bil-

ke“ poslalo telegram z željami za uspešen potek občnega zbora.

V diskusiji je sodelovalo številno govornikov, ki so se zanimali za razna vprašanja, tako na primer, kako je s podporo društva s strani občine. Tozadevno je župan Hanzaj Ogris dejal, da so v občini vsa društva deležna enake podpore. Občnemu zboru je spregovoril tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze Hanzaj Weiss. Ob tej priliki je društvu izrazil zahvalo za sodelovanje pri centralnih prireditvah SPZ in v imenu svoje organizacije zagotovil, da bo društvo tudi v bodoče deležno iste podpore kot doslej, to se pravi strokovne, organizacijske, moralne in v okviru možnosti tudi finančne. Ob koncu pa je predsednik SPZ zaslužnemu članu društva pevцу Hanziju Safranu izročil Drabosnjakovo priznanje.

Za kulturni del občnega zbora je poskrbel društveni pevski zbor, ki je pod vodstvom Valentina Kapusa zapel nekaj pesmi.

Po občnem zboru je predaval predsednik ZSO dr. Franci Zwitter. V svojem izčrpnem referatu je navzoče seznanil s trenutno narodnopolitično situacijo koroških Slovencev in predvsem poročal o skupnih korakih obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev, ki sta jih podvzeli v zvezi z nedavnimi izpadi proti dvojezičnim napisom in s tem tudi proti koroškimi Slovincem in sploh proti njihovim pravicam. Dr. Zwitter je poudaril, da ob prizadevanjih ne gre le za topografske napise, marveč za izpolnitev celotnega člana 7 avstrijske državne pogodbe. Pri tem je posebej izrazil prepričanje, da bomo ob pomoči matičnega naroda, Jugoslavije in vse svestovne demokratične javnosti koroški Slovenci določila državne pogodbe reševali skupaj z avstrijsko vlado. Odločno pa je povedal, da koroški Slovenci s Heimatdienstom in vindlišarskimi krogi nimamo nobenega opravka. Ob stopnjevanju nacionalistične gonje proti koroškimi Slovincem je v Avstriji prišlo do očitne diferenciacije, ki je jasno pokazala, kdo je za pravice manjšine in kdo je proti. V tej zvezi je dr. Zwitter omenil tudi vprašanje prihodnjih občinskih volitev in menil, da bodo koroški Slovenci tudi pri tem morali upoštevati dejstva, ki so se pokazala pri omenjeni di-

ferenciaciji. Ne absolutna naslonitev na eno samo stranko, ampak naslonitev na tiste demokratične sile, ki so pripravljene manjšini pomagati. V določenih primerih bo seveda treba misliti tudi na podporo imenskih list, samostojen nastop na enotni slovenski listi pa bi brez dvoma pomenil lastno ugotavljanje manjšine, kar nam gotovo ne bi koristilo.

Ob koncu je dr. Zwitter na navzoče posebno apeliral, da se kot Slovenci svojih pravic poslužujejo zlasti v javnem življenju, kar bo narodnim voditeljem v močno oporo v prizadevanjih za doseg naših pravic.

Na prisojnih obronkih Gur v prijazni vasi Biljovs pri Bilčovsu se je pred šestdesetimi leti rodil Pavle Zablantnik.

Kot večina slovenskih študentov tudi on ni bil obdarjen z gmojnimi dobrinami. Njegov vedri značaj in trdna volja sta mu bila zvesta tovariša, da se je po trdi poti odgovodovanja prebil do dveh univerzitetnih diplom: do teološke in filozofske. Od ustanovitve slovenske gimnazije v Celovcu naprej se je kot profesor posvečal vzgoji slovenske mladine. Pred leti je postal ravnatelj slovenske gimnazije, ka-

V petek 1. dec. 1972 so slovenski študentje na Dunaju na izrednem občnem zboru izvolili novega predsednika Kluba slovenskih študentov na Dunaju B. Wutteja, za tajnico pa Vido Obid.

Navadno izredni občni zbori nanašajo posebno situacijo oziroma pomembne odločitve. Za izredni občni zbor Kluba slovenskih študentov to le deloma velja. Prejšnji predsednik kluba Vinko Wieser je pojasnil, zakaj se je stari odbor odločil za odstop. Odstop starega odbora je tesno povezan z razvojem v kladivarski skupini slovenskih študentov na Dunaju. Del kladivarjev, ki so bili istočasno odborniki Kluba slovenskih študentov, v klubu ne vidi več prave podlage za doseg nacionalnih in socialnih pravic oziroma za doseg nacionalne enakopravnosti koroških

Slovencev. Zato so nekateri odborniki sklenili, da predajo svoje posle. Na podlagi internih dogovorov je stari odbor predlagal izrednemu občnemu zboru, da izvoli za novega predsednika B. Wutteja. Novi odbor, ki mu pripadajo še M. Messner, A. Brumnik, Stefan Oraže, M. Vokovnik, reprezentira članstvo kluba.

Iz poročila tajnika KSS J. Malleja je bilo razvidno, da je klub v preteklem semestru opravil uspešno delo. Največje zanimanje je bilo za predavanja o slovenskem nacionalnem vprašanju. J. Malle je kritiziral pomanjkljivo zanimanje za vprašanja, ki niso povezana z neposredno slovensko problematiko. S tem je indirektno nakazal osnovni problem, pred katerim stoji danes KSS na Dunaju. Na eni strani se je v preteklih letih v vrstah slovenskih študentov na Dunaju izoblikovala skupina, ki je na podlagi študija raziskovala probleme koroških Slovencev, preštudirala veliko politične literature in tako dosegla visoko stopnjo politične osveščenosti ter spoznala mehanizme političnega delovanja. Na drugi strani pa ista skupina ni bila zmožna, da bi pritegnila k političnemu izobraževanju večje število študentov. Deloma med študenti za znanstveno raziskovanje manjšinskih in splošno družbenih problemov ni bilo zanimanja; deloma pa politično osveščeni enostavno niso iskali stalnih kontaktov z večjim številom članov in, kar je bilo še huje, začeli so s političnim opredeljevanjem, ki pa so mu manjkali vzroki.

Iz poročila tajnika je bilo razvidno, da je fluktuacija slovenskih študentov v dunajski univerze in dunajskih visokih šol precejšnja. Finančni referent je povedal, da še niso poravnani vsi računi v zvezi z gradnjo klubskih prostorov. Izrazil je upanje, da bodo dolg poravnali še letos. Novi predsednik B. Wutte je rekel, da hoče novi odbor delovati v smislu ciljev KSS, ter nakazal potrebo po povezavi z različnimi slovenskimi organizacijami na Koroškem ter potrebo po tesni povezavi z dijaško mladino v Celovcu. S strani članov je bila izražena želja po večji povezanosti med odborom in članstvom kluba.

Na izrednem občnem zboru so študentje sprejeli resolucijo, ki ostro zavrača teze avstrijskega zunanega ministra, ki jih je le-ta zastopal v intervjuju z dunajskim dnevnikom „Kurier“ v zvezi s koroškimi Slovenci. Resolucija ugotavlja sistematično zakrivanje manjšinskega problema na Koroškem s strani avstrijskih predstavnikov ter poudarja, da koroški Slovenci pri vladi ne izražajo nobenih „želj“, temveč da od vlade zahtevajo izpolnitev zakonitih pravic na podlagi člana 7 avstrijske državne pogodbe.

Čestitamo!

tero vodi z veliko ljubeznijo in potrpežljivostjo. Kljub obilni zaposlenosti pa se dr. Zablantnik bavi tudi z narodopisno vedo ter je svoje spise objavil že v raznih slovenskih publikacijah.

Dr. Pavle Zablantnik je v borbi za naše narodnostne pravice stal vedno v sprednjih vrstah in vztrajno sodeloval v prizadevanjih za naše narodno in kulturno uveljavljanje. Svoje čestitke izrekamo z iskreno željo, da bi še naprej s svojimi izkušnjami oplajal naša skupna prizadevanja v korist slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

Visok jubilej

Na Komlju je pred nedavnim praznoval svojo 80-letnico Martin Bolha, p. d. Brdnik.

Brdnikov oče je daleč naokoli poznan kot pošten in narodno zaveden koroški Slovenec. Rad se udeležuje slovenskih prireditev in vseh tistih dejavnosti, ki koristijo slovenski narodnosti skupnosti in boju za njen obstanek. Pri vseh teh akcijah ni sodeloval samo kot oseba, temveč tudi z mnogimi koristnimi nasveti. Čeprav njegova življenjska pot ni bila lahka — prebrest je moral marsikatero težavo — je ostal vedno slovenska korenina, kakršnih ni mnogo na Koroškem. Njegova domačija na pobočju Komlja je kot orlovsko gnezdo, v katerem živi on in njegov rod, ki brani tudi za bodoče rodove ugled Brdnikovih prednikov.

Po naravi je Brdnikov oče dober

in vesel človek. Rad pomaga vsakemu, kolikor pač more, zato ima tudi mnogo hvaležnih prijateljev. Tudi v najhuji dobi koroških Slovencev, v času nacizma, se ni zaprl v svoj dom, temveč je imel vrata vedno na stežaj odprta za tiste, ki so se uprli fašističnemu nasilju — partizane. Stal je vedno na strani svojega tlačenege ljudstva in delil z njim dobro in slabo. Še danes Brdnikov oče budno zasleduje dogodke doma in po svetu. Z velikim zanimanjem prebira Slovenski vestnik, ki ga seznanja z bojem koroških Slovencev in matičnega naroda za doseg pravic, zagotovljenih v avstrijski državni pogodbi.

Številnim čestitkam za 80-letnico se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika v iskreni želji, da bi ostal še mnogo let čil in zdrav.

Slovensko prosvetno društvo Radiše

vabi na

MIKLAVŽEVANJE

v nedeljo 10. decembra 1972 od 14. uri popoldne v dvorani pri cerkvi.

Na sporedu

- kratek pevski koncert
 - nastop domačih muzikantov
 - recitacije
 - miklavževanje
- K številni udeležbi vabi društveni odbor

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

kožo. To je samomor brigade. Polovica jih bo ostala tam doli.”

Tovariši okrog njega, pogreznjeni v sence gozda, so molčali. Gorazdu pa je bilo grenko pri duši. Orlov je bil že obseden od sumničenja. Odkar je padel Nac, ga je preganjala neumna misel, da tudi njemu strežejo po življenju.

„Orlov, ni prav, da seješ demoralizacijo. Bolje bo, če take slutnje obdržiš zase.”

„Lahko govorim, kar mislim. Laže je prenesti presenečenje, če si pripravljen, kot če te zateče nepripravljenega.”

Večkrat je po malem drezal v Gorazda. Med pohodom ga je zbadel: „Lahko je komisarjem, ko vedno hodijo na začelju kolone. Ni se jim treba baliti krogle v hrbet in tudi pred krogli od spredaj so varni. Preklete pametno je partija zavarovala svoje kadre.”

„Pojdi za komisarja, Orlov! Dovolj časa si v stranki, dobro govoriš in lep si, ljudem ugajaš.”

„Premalo proletarski sem, ali se ti ne zdi?”

„Vsi se spreminjajo, pa se boš tudi ti,” je odvrnil Gorazd.

Orlovu je bilo tesno ob slutnji tveganega vpada v mesto, ki ga čuva močan nemški garnizon in šestintrideset profiletalskih topov. Na tihem si je mislil: „Saj so nori. Govorili so celo, da bi napadli železarno. Tak načrt lahko naredi samo norec ali saboter.”

Med Orlovom in Gorazdom je divjal prikrit boj, v katerega so se nehote zapletali vsi, ki so imeli opraviti z njima. Po napadu na Baško gralo se je Orlov ogibal vseh Gorazdovih ljudi, posebno pa še Vojka, katerega je na tihem sumil, da je pospravil Naca. Strel, ki je ubil tako od daleč, je lahko pripisal samo njemu. Gorazd ga je vzgojil v zagrizenega komunistu. Ta reč je bila Orlovu zoprna in tuja, saj ni verjel ne v boga ne v hudiča, še teže pa si je predstavljaval kolektivizacijo in ukinitve zasebne

lastnine. Toda bil je toliko pameten, da si s temi vprašanji ni preveč belil glave. Napravil je vse, da bi vojaško napredoval in se vzpel čim višje. Rad bi bil čimprej prišel v brigadni štab. V višjih štabih niso tako „komunistično ozki” — si je mislil — kakor po četah, kjer šarijo razni Pajki, Pri-moži in podobni idealisti.

Če je Gorazd gestapovec, se bo najprej znebil njega, Orlova, če pa ni, mu ne bi rad delal krivice, ker je zaslužen za bataljon, čeprav je rdeč bolj, kot je treba.

Njegovo razmišljanje je zmotil brigadni komandant Stane. S Karлом sta odbirala bojne skupine za zasede in za napad. Orlov je z mitraljezci odšel z njima. Komisarjem, ki jih je vodil okrajni sekretar Aleš, pa je bila poverjena mobilizacija nemškega delovnega taborišča.

Za to noč so bili Orlov, Gorazd, Vojko in Pajk veseli, da so odšli v dolino vsak po svoje.

Da se ne bi preveč mučili, so pustili vso opremo z nahrbtniki tik za robom skalovja ob stezi, ob njih pa zasedo z mitraljezi.

Ko so bili že na poti, je prišel k Vojku priletel možak, domačin, ki se je najbolj veselil vpada, ker bi bil rad videl svojo hišo, ženo in otroke, potem pa ga je zlomil strah.

„Bolan sem. Pustite me pri zasedi,” je prosil. Bil je član partije. Vojku je zaupal, da ga muči slutnja smrti. Čeprav komunisti niso verjeli v slutnje, ga je začel Vojko miriti. Skušal ga je razumeti.

„Dobro, stari. Ostani pri zasedah in pozdravi se do jutra.”

V možakovih očeh je bilo nekaj bolečega, okužujočega. Strah posebne vrste... Vojko se je obrnil in izgubil za svojo skupino, ki jo je vodil Pajk.

Aleš in Gorazd sta se spuščala takoj za predhodnico, ki jo je vodil domačin. Dokler so sestopali po strmi, vijugasti stezi — po plazu — je bila železarna tik pod njimi.

Spomin, pekoč kot ogenj... Gorazd je bil nekaj let plavžar, potem pa strugar. Leta in leta se je dušil v dimu in prahu. Tako zveslo je stregel nenasičnemu plavževemu trebuhu, kot bi bil njegov. Rad ga je imel, ker mu je dajal kruha, hkrati pa ga je onemoglo sovražil, ker se je s talečim železom odcejalo tudi njegovo življenje. Mnogo njegovih znancev — naprednjakov na jeziku — je ostalo v tovarni, kjer se udinjajo Nemcem, izdelujejo plašče za tanke in orožje, s katerim razsajajo Nemci po svobodoljubnem svetu. Kje si, proletarska zavesi? Leta 1941 je dala tovarna od treh tisoč delavcev 250 prvoročev komunistov. Toda bili so preozki in niso znali potegniti za seboj množic. Kajpak, kapitalisti so jih v primeri z ubogo rajo dobro plačevali in jim ubili delavsko solidarnost...

Veseli bi bili, če bi zdobil tovarno in dobili nekaj novih borcev, čeprav oportunistov. Pokazali bi jim pot v novi svet. Čeprav so ga tudi nekateri drugi sumničali, je čvrsto veroval v boljši, lepši svet. Zdaj, ko je padel Nac, se je razživel, še mnogo več je govoril z borci in je bil še bolj prijazen, bolj skromen in bolj dostopen za vsakogar.

Kolona se je spustila v dolino brez strela in nezdode. Vojaki ob žarometih, ki so radi osvetljevali pobočja, so najbrž večerjali. Po nenavadnem miru v mestu je bilo moč sklepati, da ničesar ne slutijo.

Okoli enajste ure se je bataljon približal ograji okrog barak. Iz teme so razločili vhod v taborišče. Nehote so se ozirali čez reko, od koder je prihajal kovinski hrup strojev. Onkraj reke, samo streljaj daleč, je hropla tovarna, tam se je prelivala izdajalska svetloba — delavci so odpirali plavže. Bilo je videti osvetljene dele zgradb na vzpetinah nasprotnega pobočja, kjer je bilo nastanjeno vojaštvo s topovi. Sovražne enote so dremale, toda ne spale.

Napadalne skupine in zasede so se priplazile že na odrejena mesta. Mehanizem naj bi deloval brezhibno. To-

Uspešno gostovanje Jeseničanov v Bilčovsu

Preteklo nedeljo zvečer je bil za ljubitelje slovenske besede in pesmi v Bilčovsu lep praznik. V gostih so namreč imeli književnike člana Kulturno umetniškega kluba "Tone Čufar" in ženski pevski zbor z Jesenic. Gostovanje je na posredovanje Slovenske prosvetne zveze organiziralo Slovensko prosvetno društvo "Bilka" v Bilčovsu.

V Miklavževi dvorani se je zbralo lepo število obiskovalcev, ki so prišli, da prisluhnejo umetniški besedi in pesmi jeseniških gostov. Dobrodošlico gostom je v imenu društva in občinstva izrekel predsednik "Bilke" Rupert Reichman, ki je med drugim dejal, da so obiska jeseniških književnikov zelo veseli, saj je društvo pred kratkim sklenilo, da bo organiziralo tak kulturni večer. Posebno zadovoljstvo pa je izrazil nad tem, da to gostovanje hkrati pomeni vrnitev obiska korotškimi književnikom na Jesenicah, kar dokazuje, da med besednimi ustvarjalci tu in onstran meje obstajajo tesne vezi sodelovanja in prijateljstva.

Po besedah bilčovskega predsednika je spregovoril predsednik Kulturno umetniškega kluba "Tone Čufar" Joža Varl, ki je najprej izrekel zahvalo za prisrčen sprejem, zatem pa občinstvu predstavil navzoče književnike. To so bili Miha Klinar, Valentin Cundrič, Benjamin

Gracer in Marija Mencinger, katerih dela so izvajali oz. recitali člani amaterskega gledališča Jesenice Slava Marošević, Stanka Geršakova, Samo Reškovac in Igor Škrlič. Z recitatorji pa je prišel tudi znani filmski in gledališki igralec jeseniški rojak Miha Baloh. Literarno branje je bilo za obiskovalce res lepo doživetje. Iz ust odličnih interpretov so slišali dela zgoraj omenjenih avtorjev ter še dela Ivana Jana, Cvetka Zagorskega in Črtomira Šinkovca. Posrečena izbira recitacijskih komadov je omogočila, da so poslušalci spoznali lep prerez skozi bogato literarno ustvarjalnost jeseniških književnikov.

Drugi del kulturnega večera v Bilčovsu je izvedel jeseniški ženski pevski zbor, ki ga vodi prof. Milko Škoberne. Pod njegovim vodstvom je zbor izvajal skladbe raznih avtorjev, kot so Gallus, Lipovšek, Matetič, Gerbič, Simoniti, Venturini, Marolt in Tomc. Že imena navedenih glasbenikov povedo, da je šlo za izredno zahteven glasbeni spored, ki pa je bil v izvedbi jeseniškega zbora izredno lepo glasbeno doživetje, saj smo bili nad odličnim petjem vsi navzoči prijetno preseñeni. Če katero od pesmi posebej omenimo, potem naj bo to Ivana Matetiča Ronjgova protivojna pesem "Otroci vsega sveta", ki ni le mojstrska skladba, marveč je pre-

tesljev glasbeni opomin otrok starejšim, kako nesmiselna je vojna. To pa gotovo ne pomeni, da ostale pesmi niso bile lepo doživetje. Zato naj jeseniškim pevkam in zborovodji izrazimo naše čestitke v prepričanju, da jih bomo še kdaj imeli priložnost slišati.

Z uradnim zaključkom prireditve, ko so predstavniki obeh društev izrekli besede zahvale ter izmenjali spominska darila, srečanja še ni bilo konec. Prisrčna družabnost je trajala v pozne večerne ure, še je donela pesem gostov in domačih pevcev. Skratka: obisk jeseniških kulturnikov je bil res pravi praznik in ob slovesu so vsi izrazili upanje na ponovno srečanje.

Dobrla vas

Pred nedavnim je bilo v hotelu Rutar v Dobrli vasi dvojno poročno slavje. Ženila sta se hotelir in trgovec Franc Rutar ter njegov sin Franci. Franc Rutar se je poročil z Elfriedo Buchwald, hčerko Šercarjeve Juste, gostilničarke v Šmihelu, sin Franci pa z Waltraud Moser, kuharico v hotelu. Ženo Franca Rutarja poznamo že dalj časa, saj že več let samostojno vodi A&O trgovino v Dobrli vasi. Po poročnem obredu v cerkvi, ki ga je imel kaplan Isop, so nadaljevali ženitovanjsko slavje v hotelu, kjer je sodeloval tudi cerkveni pevski zbor pod vodstvom pevovodje Lesjaka. Prejšnjo nedeljo pa so pri Rutarju veselo obhajali krst Rutarjeve vnukinje Martine, sedaj najmlajše Rutarce.

Obema novoporočenima paroma želimo obilo zakonske sreče in mnogo uspeha pri delu.

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi vse rojake na Bevkovo dramo v treh dejanjih

KAJN

ki bo uprizorjena v petek 8. decembra 1972 ob 14. uri v Mesnem gledališču v Celovcu.

Vstopnice v predprodaji v pisarni KKZ, Karfreitstraße 32, tel. (0-42-22) 72-4-83, pri prosvetnih društvih in voditeljih farnih mladlin.

Slovinci ne bi bili obstali ...

(Nadaljevanje s 3. strani)

Ob vsej povodnji sodobne slovenske knjižne "produkcije" namreč z žalostjo ugotavljamo, da slovenski človek (kakor so potrdile razne ankete) razmeroma malo bere, dosti manj, kot je bral nekaj, da postaja vse bolj in bolj plen potrošniške mrzlice, da imamo šibko mrežo ljudskih knjižnic in da še te nimajo sredstev za nabavljanje novih knjig, da denarja za najpotrebnejše nove knjige nimajo niti šolske knjižnice, ki naj bi njihovo branje pospeševale med mladino. Slišimo celo glasove o naraščanju nepismenosti med Slovenci ... Disharmonija med knjižno produkcijo in dejanskim vplivom knjig na bralce je, žal, čedalje večja.

Kljub temu pa ni po mojem nikoli dovolj poudarjati, da bi Slovenci narodno ne bili obstali, če ne bi imeli svoje knjige, svojega slovstva. V knjigi in z njo smo se povzpeli na visoko kulturno stopnjo, s knjigo (in z drugimi ustvarjalnimi panogami) smo vzdržali korak z drugimi, večjimi, materialno močnejšimi narodi. Pri tem pa je bilo odločilno predvsem naše izvirno slovstvo, plod izvirnega slovenskega ustvarjalnega duha, odločilni so bili vsi tisti številni ustvarjalci od A do Ž (recimo vsi od literarnega samouka-bukovnika Mihaela Andreaša do mojstra slovenske besede Otona Župančiča in kar jih je vmes). Pri tem ne smemo prezreti tudi bogatega prevodnega slovstva, v katerem smo pomembna tuja dela presajali in jih še vedno presajamo na domača tla.

Toda trdno sem prepričan, da pri vprašanju odnosa, kakršnega naj bi imel "mal" narod do knjige, ne gre za količino knjižne produkcije, ki iz dneva v dan narašča, ampak da gre predvsem za kvaliteto knjižne kulture, ki lahko edina odtehta našo šibko številčno (in tudi materialno) "moč". Prav tako sem prepričan, da k obstoju in nadaljnjemu razvoju "malega" slovenskega naroda ne more prispevati nekakšna "kozmpolitska" literatura, kakršni hočejo nekateri slovenski literati po vsej sili vdnjati svoje pero.

K utrjevanju slovenstva, k rasti slovenske kulture in z njo k ohranjanju "malega" slovenskega naroda lahko po mojem prispevajo le tista slovenska izvirna dela, ki črpajo iz posode slovenskega duha, iz življenja mišljenja in čutenja sodobnega slovenskega človeka (prav tako pa tisti kvalitetni prevodi, s katerimi lahko asimiliramo najboljše literarne vrednote tujih narodov). Vem, da se

utegne ob teh besedah (ki sem jih zapisal z vso zavestjo) zviška namrdniti ta ali oni naš pisatelj ali pesnik, ki bi rad bil za vsako ceno "evropski", "svetovni" pisatelj ali pesnik (ali pa filozof). Takega slovenskega ustvarjalca ("evropoidne" izjave iz njegovih ust sem namreč slišal in tudi bral pred nedavnim) lahko samo pomilujem.

Čisto matematično, po zakonih verjetnostnega računa lahko postavimo trditev, da ima številčno večji narod več možnosti za rojevanje velikih talentov, bodisi pisateljev, pesnikov, glasbenih ustvarjalcev in virtuozov, znanstvenikov, šahistov itd. In bržkone ima tudi več možnosti na njihovo uveljavitev med drugimi narodi, bodisi v evropskem ali svetovnem okviru. Toda to ne pomeni, da se ustvarjalec-pripadnik malega naroda ne more povzpeli na najvišjo, recimo evropsko, svetovno raven. Da je temu tako, pričujejo tudi nekatera dela slovenskega slovstva, kolikor ga imamo doslej.

Slovenska knjiga je bila že v preteklosti in je tudi še danes lahko pomembna le tedaj, če je zares slovenska, se pravi povezana s slovenskim človekom in prostorom, na katerem ta človek živi takšno ali drugačno usodo. Samo če je taka in če ima seveda tudi pečat resnične umetnosti, bo knjiga prej ali slej našla odmev med slovenskimi bralci, hkrati pa se lahko uvrstila v širši okvir evropskega in svetovnega slovstva. Le taka knjiga, slovenska "kulturna poslanika", kakor jo je imel v mislih že Fran Saleški Finžgar, je lahko predstavnica kulturne ravni slovenskega naroda, "malega" po številu Slovencev, a lahko velikega po njegovem prispevku v občo človeško kulturo. Taka knjiga lahko res postane celo "kozmpolitska", namreč v tem smislu, da je zanimiva, privlačna in dragocena tudi za druge narode, saj bi brez nje bila podoba evropskega ali svetovnega slovstva pomanjkljiva, nepopolna.

Prav bi bilo, če bi se ob Mednarodnem letu knjige tega zavedali tudi tisti slovenski besedni ustvarjalci, ki zmotno menijo, da se s presajanjem "evropeizma" in "kozmpolizma" na slovenska tla (pri čemer pa se zavedajo ali nezavedno odtujujejo od svoje temeljne ustvarjalne baze) že uvrščajo v "vrhove" evropske in svetovne književnosti, medtem ko se v resnici utapljuje v sivem morju neizvirnosti in posnemovalskega tavnja za hudo zamegljenimi cilji.

Koledar „MINIMUNDUS“

Avstrijska družba „Rešite otroka“, ki vzdržuje tudi edinstveno naravno „MINIMUNDUS“ v Celovcu, je že drugič izdala poseben koledar, s katerim opozarja na ta „mali svet ob Vrbskem jezeru“. Koledar za leto 1973 obsega poleg ščitnega lista še 12 listov, torej za vsak mesec enega, vsi pa so opremljeni z večbarvnimi posnetki raznih objektov iz „Minimundusa“. Tako je koledar zelo posrečena oblika vabila za obisk danes že zelo obsežne in pester razstave modelov znamenitih poslopj iz številnih mest in dežel sveta.

Za vsak mesec pa obsega koledar tudi položnico in s tem prošnjo za prispevke v dobrodelne namene, katerim služi družba „Rešite otroka“ in za katere gre tudi čisti dobiček „Minimundusa“. Omenjena družba posveča svojo skrb in pomoč predvsem osirotelim otrokom, prav tako pa je na mnogih železniških postajah uredila tudi šolarske čakalnice, v katerih se lahko zadržujejo otroci, ko pred ali po šoli čakajo na vlak.

Koledar „Minimundus“ torej hkrati opravlja dve važni nalogi — vabi k obisku istoimenske naprave v Celovcu in opozarja, da je tudi v današnjem svetu blaginje še dovolj otrok, ki potrebujejo pomoč skupnosti oziroma solidarnosti bližnjega. Poleg tega pa je koledar s svojimi res lepimi ilustracijami tudi dragocen okras stanovanja.

Družba „Rešite otroka“ je koledar razposlala med prijatelje družbe same in ustanove „Minimundus“, v pričakovanju, da se bodo tudi v prihodnjem letu med svojim bivanjem v Celovcu ustavili v „malem svetu ob Vrbskem jezeru“, katerega razstava je iz leta v leto bogatejša in ki jo je doslej obiskalo že več kot dva milijona ljudi. Torej: dobrodošli v „Minimundusu“! Počutili se boste kot začarani — kakor Guliver v deželi pritlikavcev.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

da nihče ni poznal usodne neznanke, kjer se bo zataknilo ...

Vojku se je tišina zdela sumljiva. „Kaj, če so spustili brigado v past?“ je vprašal Pajka. „Potem smo pečeni!“

„Vojna je,“ je odvrnil Pajk in skomignil z rameni.

V bližini barak jim je udaril v nos vonj po kuhinji, ki se je mešal z jedkimi izparinami iz železarne. Na postaji je zapiskal vlak.

Gorazd je v spremstvu sekretarja Aleša ukazal obkoliti taborišče. Vojko, Ana in Travnkarjev so zavili k baraki, kjer je gorela luč. Vojko je pokukal skozi okno. Nekaj delavcev je še spalo, štirje so ob mizi igrali tarok, peti pa je z veliko vnemo mazal na štirioglati kruh margarino.

Potrkal je in zahteval, da odprejo okno. Odložili so karte in strmeli vanj kot v prikazen. Ko je s puško jezno usekal po šipi, mu je tisti, ki je mazal kruh, prišel odpret.

Skočil je v sobo, šel skozi in odprl glavna vrata barake. Potem jim je pojasnil, da jih mobilizira narodno-osvobodilna vojska.

Delavci so poskakali s postelj, si meli oči in neverno buljili v oborožene moške, ki so prihajali zdaj že skozi glavna vrata.

Vojko je bil razočaran. Misli je, da jih bodo od veselja objemali, pa so tako hladno in neumno zijali in se obirali, kot bi jih hoteli odpeljati na morišče. „Kakšen delavski razred! So to Slovenci?“ je pomislil.

Iz sosednje barake ga je prišla iskat Ana. Tam je imel Pajk težave s Francozi. Vojko je prepustil Dolenjce in Primorce Travnkarjevemu in Keči, ki je že rohnal in zmerjal po vseh sobah, naj zagrnejo okna z odejami, in odšel z Ano.

Vstopila sta v veliko barako, kjer so se ob posteljah gnetli simpatični Francozi, ki so govorili z ihto kot Italijani.

Spet se je vse zazrlo v Ano in morala je slišati opazke vseh vrst, da je zardela.

„Povej jim, ti si se dajal po Parizu, Vojko,“ je rekel Pajk.

Vojko se je razkoračil in zavpil po francosko:

„Mirno! Zdaj ukazuje vojska. Popolna tišina in poslušajte! Prišli smo vas osvoboditi. Dovolj časa ste garali Nemcem. Pripravite se, takoj bomo odšli. To je partizanska divizija.“

„Moj bog, seveda grem z vami, če imate tako lepa dekleta,“ je nekdo dejal.

„Imamo dovolj deklet za vse, pa angleškega in nemškega orožja in hrane, vsega. Allez!“

Kuštrav Francoz se je v samih spodnjicah dvignil na zgornjem pogradu in ugovarjal.

„Monsieur partisan, les boches, bum, bum, bum, avec l'artillerie.“

Vojko je jezno zamahnil z roko in rekel:

„Partizani bodo les boches bum bum, comme ca,“ je dvignil puško z daljnogledom.

Ko so Francozi videli, da gre zares, in da se soba polni z novimi partizani, so se začeli pripravljati za odhod. Mrzlično so zbirali stvari, kot bi odhajali na severni tečaj.

„S seboj vzemite čim manj. Samo listo, kar potrebujete — kar nosi vojak na fronti!“

Niso ga poslušali. Vse, kar so imeli, so pobasali v kovčke in vreče. Nahrbtnike so imeli le nekateri.

Taborišče se je spremenilo v gostoleč čebelnjak. Čudno je bilo, da niso prebudili Nemcev. Na dvorišču so se zvrstili v kolono po dva. Tam so jih partizani po petdeset skupaj spravljali čez cesto pod železniški nasip, ki je bil pred topovi varen oziroma v mrtvem kotu. Tam so jih prevzeli vodniki in jih peljali naprej.

V taborišču so ostali le tisti, ki so namenoma zavlače-

vali z odhodom. Med delavci je bilo precej koristolovcev, ki so garali za Nemce, da ne bi šli na fronto in da jim doma ne bi bilo treba pokazati barve. Med njimi je imel gestapo svoje ljudi, ki so delali med domačim delavstvom kot provokatorji ter pomagali vzdrževati red. Vsi taki so čakali na nemško pomoč, da bi se izognili negotovi poti v gozdove.

Komisarji Gorazd, Vojko, Pajk in drugi so postajali nestrpni. Na bližnjem železniškem mostu je zabobnela strojnica. Roj raket je obsijal okolico. Potem je odjeknilo nekaj težkih eksplozij. Marko je z minercima-domačini — Boksarjem, Balohom in smučarskim tekačem Knificom — skušal minirati mostove. Eksplozije so pognale na noge vso nemško garnizijo, ki je odgovorila v nekaj minutah kot dober stroj.

Dolino so presvetlili prameni žarometov, ki so zaznali skupine ljudi nad železnico. Bobneči rafali brzostrelnih topov z žarečimi krogli so zasejali med umikajočimi se ljudmi zmedo.

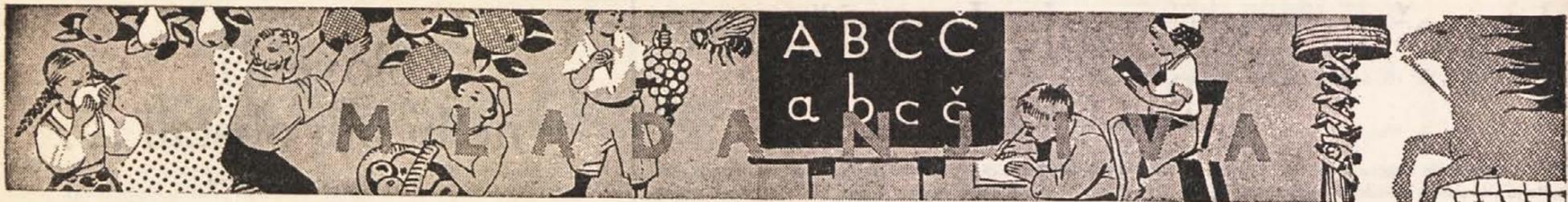
Vojko je med zadnjimi priganjal zaostale. Z Ano sta nabasala sanitetno torbico z vsem, kar ni šlo drugim v nahrbtnike.

Gorazd in Aleš sta se s kolono štiristo mož umikala na strmo gozdno pobočje po stezi, po kateri so bili prišli. Terencev-vodičev ni bilo več. Ko je začelo pokati, so izginili, kot bi se pogreznili v tla.

Medtem se je nebo spremenilo v črno ponjavo, ki jo je pretrgal blisk in preklal grom. Razbesnela se je poletna nevihta s ploho. V petih minutah so bili do kože premočeni.

Ljudje s kovčki, nevajeni noči, strmine, nalivov in grmenja so omagovali, kleli in zaostajali, komisarji pa so jih gonili naprej in spodbujali kot pastirji ovce, ko jih napa-dejo volkovi.

Bili so že visoko na pobočju. Ko se je drevje zredilo,

Zakaj ptiček kraljiček prepeva tudi sredi najtrše zime

V tistih časih, ko je še pomagalo, če si si kaj želel, je živel kralj, kakršnih dandanes ni več na svetu. Ime mu je bilo Ludovik Ljubeznivi.

Na njegovi mizi je stal telefon, zraven pa velika rumena knjiga, na kateri je bil naslikan poštni rog. Najbrž ste že sami uganili, da je bil to telefonski imenik. V njem so bili lepo po vrsti zapisani vsi prebivalci te dežele od petega leta naprej. Kralj Ludovik Ljubeznivi je bil namreč vsem ljudem podaril telefone in dobil ga je tudi vsak novorojeni otrok, čim je dopolnil peto leto. Tako je kralj vsak trenutek lahko poklical koga po telefonu in ga vprašal: „Kako ti kaj gre, prijatelj?“

Toda, joj, neke čisto navadne srede po-

poldne se je zgodilo tole. Kralj Ludovik Ljubeznivi je bil celo dopoldne prizadevno vladal. Zdaj pa je na stečaj odprl okno, globoko zajel sveži zrak in zaklical na grajski vrt: „Za danes sem opravil — že grem, otroci, že grem!“

Doli v grajskem parku je kar mrgolelo majhnih otrok s škropilnicami. Otroci njegove dežele so namreč na svetu najrajši zalivali rože. Zato je kralj Ludovik priskrbel tisoč otroških škropilnic in tako so vsak dan prihajali na grajski vrt otroci vseh starosti in zalivali rože. Zalivali so vrtnice in nageljne, šmarnice in mačehe, vrtno črnike, sončnice in druge cvetlice po številnih gredicah. Kajpak so zalivali tudi marjetice, ki so rasle kar tako po travniku, pa še drug drugega so škropili po nogah. Vidite, na grajskem vrtu je bilo vsak dan veselo. Toda zares veselo je postalo šele takrat, ko je priteklo tudi kralj Ludovik Ljubeznivi, pograbil škropilnico ter pričel zalivati rože in škropiti otroke po nogah, otroci pa njega lepo nazaj.

Ko je torej Ludovik Ljubeznivi skozi okno oznanil, da že gre, se je zasukal in odhitev k vratom. Roko je imel že na kljuki, ko mu je pogled obvisel na telefonu. „Joj, saj res, gospa Ščebetalo! Moram jo poklicati, če ne, bo že žalostna.“ Poklicati jo je nameraval že včeraj, pa je potlej to misel opustil, zakaj gospa Ščebetalo je tako neznansko veliko govorila, pa še tako hitro povrhu. Šel je torej k telefonu, dvignil slušalko in zavrtel številko. „Da, gospa Ščebetalo, jaz sem, kralj. Hotel sem vas samo povprašati, kako je kaj z vašim kolenom.“

Tedaj pa je iz telefona že zašumelo, kakor voda iz vodovodne pipe, če jo do konca odpreš.

„Ohvistegospodkraljkolenokaterokoleno žejavevedalevosemizdigazenečutimveč svefovalisteminajposkusimskamiličnimiobkladkiampakjazsemnatopozabilaampakpomislitedesnokomidanestakočudnoutripakaj pravitektemuinšenekajvammorampovedatitistifantalinsingospšečetinčkovesajjopoznatelrgovkokiimatrgovinoskrtačaminavogalu našeulicenjensinjvrgelvmojosobožogoin skorajrazbilskodelicokijestalanamiziižudo-

vitegaporcelanajeinannanjejonaslikanevijolicepašekorajpolnakavejebilazoganjena dvoriščumorateresprepovedatisajstekraljin mojatorbicavestemojatorbicajeizginilabrez sledupavemkdojebilatanesramnicaizdrugeganadstropjaahzdajlesemjozagledalatorbiconamrečnakuhinjskipolicinajbržsemjomed pospravljanjempoložilafjaindanepozabim gospodGuggenmosttakoglasnožvižgapan stopnicahdamoratekajukreniti...

Majhen fantek s tremi pegami na nosu ga je prvi opazil. S kazalcem je pokazal v zrak in zavpil: „Kako je ljubek!“ In tedaj so vsi otroci pogledali kvišku in zagledali ptička, ki je priletel iz kraljeve sobe in naglo odfrčal.

Kmalu zatem je nekaj ministrov iskalo kralja, da bi spet malo vladal.

„Ne, pri nas ga ni bilo,“ so rekli otroci. „Pač pa je iz njegove sobe zletel ptiček, kakršnega še nismo nikoli videli.“

Ministri so zdrveli v grad, stekli po stopnicah in planili v kraljevo sobo. In kaj so našli? Na mizi je ležala telefonska slušalka, iz katere je prihajalo nezadržano ščebetanje. In kralj? O njem pa ni bilo ne duha ne sluha.

„To je bil on!“ je zavzdihnil prvi minister. Tudi drugi minister je bil istega mnenja. „Ni dvoma, zaželel si je, da bi postal ptiček!“ Tretji minister, ki je za trenutek pritisnil slušalko na uho, pa je vzkliknil: „Nič čudnega!“ in treščil slušalko na vilice.

Od takrat živi v živih mejah, v grapah in po drugih prijetnih skrivnih kotičkih vesel, majhen ptiček, ki se mu že od daleč vidi, da je začarani kralj. In ta ptiček kraljiček prepeva pogosto celo sredi najtrše zime. Ko leži snega takole do kolen, ko nobenemu

Cesar

Pod snežno goro Nivelin živel je cesar Cin Cin Cin.

Kar tri kraguljčke je imel in vsake drugače je zapel.

Se z njimi srečen je igral, nikoli ni skrbi poznal.

Ko bil je že kot zemlja star, prijezdi smrt kot bel vihar.

Zagrabi ga za tanki vrat, mu krono vzame in škerlat.

Pobere še kraguljčke tri, naprej po cesti odhiti.

Vse ljudstvo za dogodek zve, potочи ene ne solze.

Zvončkylajo zvončki za spomin: „Umrl je cesar Cin Cin Cin!“

Vojan Arhar

drugemu ptičku ne uide napev iz grla, prične naš kraljiček naenkrat tako zavzelo ščebetati, zgoleti in prepevati, da se vsakdo, ki ga sliši, vpraša: „No, kaj pa mu je?“ Oh, nič! Spomnil se je pač, da hvalabog ni več kralj in mu potemtaka tudi klepetanja gospe Ščebetalo ni več treba poslušati.

MATEJ BOR

UGANKE

Krila njihova žarijo kot snežniki vrh gora, krila njihova hitijo kot oblaki prek morja, na njihovih krilih plavaš, kakor ti srce želi, ne da bi šel kam, pretavaš svet, ki je in ki ga ni.

(a)uog)

Opirajo se in zapirajo, vse sprejmejo, nič ne izbirajo, čeprav so nemi, vendar govore: k njim vodijo nazadnje vse steze.

(a)robov)

Kakor biseri žarijo, rože božajo, a kadar se razbesnijo, vse ogrožajo.

(o)zne kapi)

Po nji korakamo, nad nami ona plava; kdor ton zadene, bogme, bistra glava.

(o)dbp)

Ne po cesti, a ob cesti teče, da po njem, kar teče s ceste, teče.

(o)bestni jor)

DRAGUTIN HORKIČ

Iz zajčjega dnevnika

Ni ga zajca, ki bi pozimi ne pisal svojega dnevnika. Pridno ga piše in skrbno tiska po snegu. Kdor ga zna brati, takoj vidi: kje je zajec bil, kaj je tam počel, kam se je namenil, ali se mu je mudilo ali se je samo brezbrizno sprehajal.

Pred kratkim sem bil na lovu, pa sem prevedel nekaj zapisov iz zajčjega jezika. Prepričan, da vas bo prevod zanimal, sem ga skrbno zapisal v beležnico.

V jarku ob odlomljeni trepetliki je bilo zapisano z velikimi znaki:

„Glodal sem grenke vejice.

Kaj morem? Pozimi se tudi te priležajo.“

Potem je bilo na vznožju snežnega zameta jasno napisano:

„Tu sem sedel na mehkem snegu in napeto poslušal, če kdo prihaja.“

Stopil sem naprej in zagledal na čistini številne zmedene in zapletene sledi. Pa vendar so mi že od daleč zgovorno pripovedovale, za kaj gre:

„Kakor da se nekdo približuje... Moram se zavarovati! Zato, glejte, krožim, da bi zmedel svoje sledi.“

Potem pa nenadoma kakor

da je vse obrnjeno na glavo. Velike zadnje tace so postale prve, male prednje pa zadnje. Zdi se, da se je zajec zmedel in tekel zadenjski.

Nisem se pustil zavesti. Prevedel sem tudi ta, samo na prvi pogled nečitljiv tacopis.

„Strašno sem se preplašil in se brezglavo spustil v beg. Mar je čudno, da sem v silnem teku postavljaval dolge zadnje noge celo pred kratke sprednje?“

Zajec je pobegnil, jaz se pa z lova vendarle nisem vrnil s prazno torbo. Imel sem polno beležnico zapisov iz zajčjega dnevnika.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

so kolono zatipali žarometi. Znašli so se pod topovskim ognjem. Tuleče granate so lomile drevje in razbijale skale, ki so se valile po pobočju. Popadali so po tleh, v zavetje poti, zašrte v pobočje. Mobiliziranci pa so se razpršili na vse strani kot ovce, med katere plane medved, in metali od sebe kovčke, vreče, nahrbtnike... Ne povelje ne prepričevanje jih ni zaustavilo. Nekaj ranjenih je že stokalo med drevjem.

Šele ko je topovski ogenj pojenjal, so zbrali razbegle mobilizirance, tiste, ki niso pobegnili nazaj.

Gorazd je spoznal, da pomeni prebijati se po stezi navzgor med stene, od koder so bili prišli, gotovo smrt.

Baterije so zasule s zapornim ognjem vse steze, ki so vodile nazaj. Njihov ogenj je bil uničujoč. Nemški načrt je bil jasen: zadržati bataljon v koritu do zore.

V vsej koloni ni bilo človeka razen Aleša, ki bi ponoči v skalah Mežaklje vedel kod in kam. Sporazumeli so se za tvegan manever. Zavlekli so vse ljudi v zavetje edine vzpetine na pobočju. Nagnetli so se drug k drugemu in opazovali svetleče se krogle, kako prepredajo nebo.

„Drži se me, Ana, bodi pri meni,“ je spodbujal Vojko prestrašeno dekle, ki še ni doživelo tako silovitega topovskega ognja. Vojko pa je že doživel bombardiranje v Münchnu — tam so petstokilogramske bombe podirale hiše, kot bi bile iz papirja — in se ni dosti zmenil za hrušč in trušč med drevjem.

Zavese dežja so zmanjšale vidljivost, tako da so topničarji slepo nabijali na prelaze. Bobnenje topov se je zlivalo z grmenjem neba in šumenjem voda, ki so drle po skalovju.

Prava predstava konca sveta... Mnogi izmed mobilizirancev so doživeli ognjeni krst in so bili na smrt preplašeni. Križali so se in molili, prepričani, da ne bo prišel nihče živ od tod.

V zavetju kotanje so partizani preuredili kolono in dali vsakemu oboroženemu partizanu po pet mobilizirancev.

„Trda nam prede,“ je dejal Vojko Ani na uho, ko se je vsa premrla pritiskala k njemu. „Premišljam, kaj bova napravila, če nas bodo zjutraj razbili. Najbolje bo, če se zabijeva v navpično skalovje, na kakšno nedostopno polico ali v kakšno luknjo.“

„To bi lahko napravila midva. Kaj pa drugi?“

„Vsak si bo pomagal, kot bo vedel in znal.“

Vojko in Pajk sta bila čedalje bolj nestrpna, ker so obstali v kotanji.

„Poslušaj Pajk! Prekleto sumljivo se mi zdi, kar počenjamo. Prvič bi se jaz umikal drugod, drugič ne bi čakal jutra v tej luknji.“

„Orkamadona, ali mi bereš misli?“ je rekel Pajk, ki se je že dalj časa nestrpno prestopal. „Kaj, če ima Orlov morda prav in nas hočeta Gorazd in terenski sekretar zapeljati ter zjutraj izročiti policiji v roke?“ Spričo vsega, kar so že doživeli, ne bi bilo to nič posebnega. Pajk se je spomnil na Žirovski vrh, kjer so izdali brigado, in obšla ga je onemogla jeza.

„Pajk, ali misliš, da je Gorazd zmožen česa takega?“

„Kdo mu vidi v srce? Bil je ujet... in kdo razume njegove razloge?“

„Če je to res, Pajk, ne bosta živa prišla k Nemcem. Ko bo padel prvi strel po nas, bom ustrelil Gorazda, ti pa ubij sekretarja,“ so se Vojku zabliskale oči.

„S tem, Vojko, ne bova rešila nikogar.“

„To je res. Nekaj morava ukreniti. Lahko bi šla svoja pot, pa ne moreva pustiti na cedilu drugih, ki nam zaupajo.“

„Zjutraj nas bodo zmeleli, če ne dosežemo roba gora. To je več kot jasno.“

„Pojdiva vprašat. Zahtevajva, da se premaknemo!“

Gorazd je bil presenečen, ko sta Vojko in Pajk prišla k njemu in predlagala, da bi šli naprej. Grenko je bil prizadet, ko je v njunih glasovih začutil nezaupanje. Kakšen strup je zasejal Orlov! Ah, ne Orlov... Nemški major, ki je prav dobro vedel, zakaj ga je izpustil.

„Ne zaupate mi,“ je dejal očitajoče.

„Nisva mislila tako. Bojiva se za vojsko...“

„Pajk, predlagaj! Ravnali se bomo po tvojem predlogu.“

„Po mojem? Prvič v življenju sem v teh prekletih skalah in prav nič ne vem, kje smo in kako priti na vrh.“

„Samo Aleš nas lahko reši. Skozi skalovje držijo samo trije prehodi. To lahko izbiramo. Ponoči tudi Aleš ne more najti poti, ker je steza samo ena: tista, ki je pod topovskim ognjem. Tam gori nas lahko čakajo Nemci.“

„Čakajo nas lahko tudi drugje.“

„Držite ljudi skupaj. Samo to nas lahko reši.“

Potem je Gorazd sklical vse voditelje skupin in jim razložil, kako naj bi rešili ljudi iz kotla.

Vojko in Pajk se še nista pomirila, še vedno ju je glodalo nezaupanje.

„Ubil ga bom, če nas bo zapeljal!“

Šele profi jutru, ko so vodeni oblaki nad gorami zbledeli, je streljanje potihnilo. Iz doline se je dvigala rahla čadasta meglica in prepredla skalovje. Tako so bili žarometi neuporabni, sicer pa so bili topničarji že porabili strelivo.

Gorazd, Aleš, Pajk in Vojko so dvignili bataljon in se začeli vzpenjati s preostankom mobilizirancev. Sami niso vedeli, zakaj ne gredo naravnost navzgor — na vrhu so imeli svoje stvari, in tja je vodila steza. Zavili so pod stene, prečkali pobočje precej daleč in se začeli vzpenjati šele, ko so luči v mestu zamirale.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

POTOVANJE OD LENDAVE DO KOPRA

Dvoje srečanj z manjšino

Dialogi koroškega Slovenca
s predstavniki madžarske in italijanske narodnostne skupnosti
v Sloveniji

Približujem se Lendavi. Vasi pred njo imajo že dvojezične napise. Nekoliko razočaran se ustavim pred tablo z dvojezično oznako. Zarjavela je in le s težavo preberem napis. Ali ni to čudno: kar pri nas na Koroškem podirajo ponočne horde, je tu prepuščeno zobu časa, ki opozarja, da bo kmalu opravljen svoje in da bo treba napise obnoviti. Nikogar ni, ki bi se spomnil nečastnega dejanja. Ob taki podobi začne človek razmišljati, začne se spraševati, ali je pri nas vse to potrebno, zakaj jih tako zelo moti, če bi svet videl, da na Koroškem živimo tudi Slovenci.

Razveselim se nadaljnega dejstva, da v Lendavi in okolici nimajo dvojezičnih napisov le za krajevne napise, marveč so tudi na vseh javnih ustanovah in uradih. Že v Murski Soboti so mi povedali, naj se v Lendavi ustavim pred občinskim sodiščem in tam poiščem predsednika tega urada, Ferenc Hajosa, pripadnika madžarske narodne skupnosti.

LEDAVSKA VZPOREDNICE S KOROŠKIM VPRAŠANJEM

Najin pogovor je pozneje stekel, kot da se že dolgo pozna. O vseh podrobnostih našega problema je bil seznanjen. In kako ne bi bil, saj mu je kot pripadniku druge narodne skupnosti, ki živi v Sloveniji, to tem večja skrb. Ferenc Hajos, kot že povedano, predsednik občinskega sodišča v Lendavi. To je njegova profesionalna funkcija. Sicer pa je tudi predsednik organizacije madžarske narodne skupnosti, ki

liko, slišati več madžarske govornice kot slovenske. Po madžarskem tisku radi sežejo tudi Slovenci. Nekoliko začuden je bil, ko sem vprašal, kaj zanje pomeni, če kdo zna dva jezika. Toda vprašanje se mi je zdelo pomembno zategadelj, ker vem, da pomeni na Koroškem govoriti slovensko manjvrednost. Kot povsod po svetu, je dejal sobesednik, tudi zanje velja pravilo „več ko znaš, več veljaš“. Pa sem še kljub temu vrtal naprej.

„Kaj pa pravi večinski narod, ki se mora zaradi vas učiti madžarščine?“

— Veseli so, da imajo to možnost, kot smo mi veseli, da se lahko učimo slovenščine. Tu ni nobenega občutka primoranosti. Vse je nekaj vsakdanjega.

„Kaj pa asimilacija? Ali vaša narodna skupnost usiha?“

— Vidite, tudi za to imamo ustavno zaščito, da mora večina ustvarjati pogoje, da zadržuje naravni asimilacijski proces, in mislim, da te pogoje tudi imamo.

S povezavo z matičnim narodom tudi ni zadreg. Stike imajo, k njim prihaja v goste celo narodno gledališče iz Budimpešte, večkrat jih obišče tudi madžarski veleposlanik v Beogradu.

„Ali se torej nimajo za madžarsko manjšino?“

Kaj pa naj bi sicer bili, je bil odgovor. Tudi renegatstva, ki nas koroške Slovence zelo tare, ne poznajo, kajti če večinski narod tega ne vnaša v manjšino, se pravi, da ji ne dopoveduje, da ni, kar je, in da je bolje biti član večine,

nost pri označevanju ulic, uradov in drugih ustanov; govornica dveh jezikov. Nič temnih pogledov, če kdo govori tako ali drugače. To je podoba Kopra, mesta z velikim morskim pristaniščem.

Tu se srečam z ravnateljem italijanske osnovne šole Leom Fusilljem. Poslojpe pravkar obnavljajo, zato se težko znajdem. Toda neka uradnica v slovenskem jeziku vljudno razloži, kje naj potrkam k ravnatelju.

Leo Fusilli je najprej povedal, da je Italijanov v primerjavi s Slovenci na tem območju bolj malo, saj jih ni niti celih tri tisoč. Seveda je to le približen podatek, ki pa tako ali tako sam po sebi ni zanimiv. Pomembno pa je, da tudi ta narodnostna manjšina v okviru jugoslovanske državnosti uživa popolno zaščito in enakopravnost.

ITALIJANŠČINA — OBVEZNI PREDMET

Pogovor se je sukal bolj okoli šolskih zadev: šola, v kateri sva bila, je italijanska osnovna šola, kjer je učni jezik italijanščina, slovenščina pa obvezni predmet. Na slovenskih šolah v Kopru, Izoli in Piranu pa je obratno: tam se morajo otroci obvezno učiti italijanščine.

„Problem?“
— Ne, teh ni. Vsi tvorimo celoto slovenske državnosti, vsi odgovarjamo za kulturni in gospodarski razvoj, vsi enakopravno soodločamo. Naši učitelji imajo celo prednosti, ker imajo za 15 odstotkov višjo plačo. Seveda tudi slovenski učitelji: teh je na naši šoli precej, ker nam učiteljev zelo primanjkuje.

„Ali poznate načelo priznavanja, se pravi, da se kdo lahko svobodno odloči za to ali drugo narodnost?“

— Ne moreš se prištevat k nečemu, kar nisi; kaj takega pri nas nikomur ne bi prišlo na misel.

Ko sem sogovorniku omenil naš problem odpadništva, je pritrdil, da ga pozna in da je to nekaj, kar ustvarja le večina. Leo Fusilli zagotavlja, da niso ogroženi.

— Nasprotno, s svojimi kulturnimi vrednostmi se med seboj oplajamo; sicer pa smo vez med enim in drugim narodom.

POVEZAVA S PROSVETNIMI USTANOVAMI V TRSTU IN DRUGIH MESTIH

„Asimilacija?“
— Položaj italijanske manjšine je nekoliko drugačen, pri čemer bi opozoril na množično izseljevanje Italijanov po letu 1950, ko vprašanje meja še ni bilo rešeno in so Italijani zagнали propagando, naj se izselijo iz Jugoslavije. Tisti, ki so ostali, so to storili iz ljubezni do rodne zemlje in zaradi zaupanja v novo Jugoslavijo in njen narodnoosvobodilni boj, saj je veliko Italijanov na Primorskem sodelovalo

Tudi šole imajo napise v obeh jezikih

v boju proti fašizmu. Torej so tisti, ki so ostali, danes že ostareli in zato morda število vseh Italijanov v Jugoslaviji nekoliko upada. Razveseljivo pa je, da se število otrok na italijanskih šolah v zadnjih letih ne zmanjšuje.

Povezava z matičnim narodom seveda obstaja. Pripadniki italijanske manjšine so močno povezani s prosvetnimi ustanovami v Trstu in drugih mestih. Leo Fusilli je o pravicah manjšine govoril kot Ferenc Hajos prejšnji dan v Lendavi. Omenil je močno publicistično dejavnost: skupaj z Italijani na Hrvaškem izdajajo svoj dnevnik; imajo tudi dve kulturni reviji in mladinski šolski list; v Kopru imajo svoj radijski in televizijski program, v Izoli, Kopru in Piranu pa italijanska narodna skupnost uporablja svoje kulturne domove.

Tako kot pripadniki madžarske narodne skupnosti imajo tudi Italijani v vseh javnih forumih svoje zastopnike: Leo Fusilli je, na primer, poslanec v prosvetno-kulturnem zboru republiške skupščine, predsednik zbora delovnih skupnosti v občini Piran je prav tako Italijan.

„Kaj za italijansko narodno skupnost v Sloveniji ni zadovoljivo rešeno?“

— Nekatera podjetja na našem območju ne izvajajo določil občinskega statuta, po katerih bi morali na svoja podjetja nameščati dvojezične napise. To je edina zahteva, ki jo ima italijanska narodna skupnost do večinskega naroda.

Kaj naj o srečanju s pripadniki v Sloveniji živečih narodnih skupnostih še zapišem?

Domov se vračam z žalostjo v srcu, a poln poguma in zavesti, da v boju za naše narodnostne pravice koroški Slovenci ne smemo in tudi ne bomo klonili: za dosego svojih pravic imamo člen 7 avstrijske državne pogodbe, ki nam brezkompromisno zagotavlja vse pravice; imamo pa tudi zgovoren primer, kako Jugoslavija na svojih tleh rešuje narodnostna vprašanja, kjer se nihče ne čuti ogroženega, najmanj pa jugoslovanska državna tvornost.

In končno še doživetje s poti iz Kopra v Ljubljano. Ustavil sem dvema avtostoparicama. Vesel sem bil, ker sem se prepričal, da vsi le niso hudi na voznike z avstrijsko registracijo. Nič čudnega tedaj, da sem ju najprej vprašal, ali se sploh upata voziti z menoj; govoril sem seveda v slovenščini.

In že smo bili v jedru dogajanja. Sopotnici sta poznali naš trenutni položaj in početje ob sodili. Nadvse sem bil začuden, ko sta mi nazadnje še povedali, da sta hrvaške narodnosti. Skoraj nisem verjel in sem si mislil, da si izmišljata, zakaj iz njunih ust je vrela čista ljubljanska.

Andrej Kokot
(Ponatis iz ljubljanskega Dela)

Ne samo pri krajevnih napisih, ampak tudi pri označbah uradov in ustanov je upoštevana dvojezičnost

jo pravkar ustanavljajo v skladu s pripravami za novo ustavo. Poleg tega je še predsednik medobčinske komisije za narodnostna vprašanja pri občinskem odboru SZDL Lendava in Murska Sobota.

Najin pogovor je bil sproščen, neprisiljen. Tako je tudi odgovarjal na številna vprašanja, s katerimi sem skušal potegniti vzporednice z našim koroškim vprašanjem.

„Dvojezične napise sem videl, videl, da so urejene tudi oznake na javnih poslopih. Koliko pripadnikov madžarske narodne skupnosti živi v Lendavi in okolici?“

Menda okoli deset do dvanajst tisoč, mi je povedal Ferenc Hajos, vendar pa to, kot bomo videli pozneje, ni pomembno. Pomembno je, da imajo možnosti za svoj normalni razvoj. Kakšne so njihove pravice? Naj jih naštejemo: imajo urejeno dvojezičnost po uradih, lastne šole, svoj tednik, ki je bolj razširjen kot slovenski lokalni časopis, svoj radijski in televizijski program, svojo založniško dejavnost, skratka vse, kra zahtevamo tudi koroški Slovenci.

Vsi pa vemo, kakšna je naša stvarnost: obveznosti so eno, njihove izpolnitve pa drugo!

„Kakšen zakon imate v svojo zaščito?“

Svojo zaščito imamo v jugoslovanski ustavi, razen tega pa imamo še poseben občinski statut, ki določa enakopravnost pripadnikom madžarske narodne skupnosti ne glede na število manjšine, ki se trenutno v razmerju do večinskega naroda izraža kot 1:3. Dvojezičnost je prisotna na vseh uradnih dokumentih, seveda tudi na sodišču, kjer je obvezno, da razpravljajo in zapišejo vse dvojezično.

„MRTEV TELEVIZIJSKI KOT“ V LENDAVI

Ferenc Hajos je tudi povedal, da je v Lendavi, kjer je število Madžarov sorazmerno ve-

renegatstva ne more biti. In šolstvo: polovica vseh učiteljev je madžarske narodnosti.

„Kaj bi se dogodilo morebitnim podiralcem dvojezičnih napisov?“

Kot sodnik je imel pri sebi jugoslovanski kazenski zakonik, v katerem člen 119 med drugim določa: Kdor s propagando ali kako drugače zbujata ali razvijata narodnostno, plemensko ali versko sovraštvo ali razdor med narodi in narodnostmi, ki živijo v Sloveniji, se kaznuje s strogim zaporom do 12 let.

„Kaj pa za madžarsko manjšino v Sloveniji še ni urejeno?“

— Kljub ugodnim razmeram še obstajajo problemi. Nekateri uradi še ne izvajajo dosledno dvojezičnosti; to sta predvsem pošta in socialno zavarovanje pa banke. Prav v Lendavi, kjer živi največ Madžarov, zaradi geografskih ovir ne moremo spremljati madžarske televizije. Vemo, kdo bi moral postaviti majhen pretvornik na hribu nad Lendavo, ali kje drugje; ljubljanski televiziji se tudi ne bi dosti poznalo, če bi rešila ta tehnični problem.

Med potjo, ki me je potem vodila v Koper, kjer živijo predstavniki italijanske narodne skupnosti, sem imel dovolj časa za razmišljanje: kdaj bomo tudi mi koroški Slovenci deležni vseh pravic, ki bi jih morala zagotoviti naša država?

Tudi v Kopru sem najprej zagledal dvojezični napis. Življenje v tem obalnem mestu teče zdaj nekoliko počasneje kot v poletnem času, a kljub temu bolj živahno kot marsikje. Prišlec lahko takoj opazi, da je v mestu tudi italijanski utrip. Spet konsekvantna dvojezič-

Dvojezičen krajevni napis, ki pa ga niso pomazali šovinistični vandali, marveč ga je načel „zob časa“, kar dokazuje, da je enakopravnost narodnosti in njihovih jezikov v Sloveniji že dolgo uresničena in spoštovana

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgled — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 Še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 Šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 Šport iz vsega sveta.

SOBOTA, 9. 12.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.55 Glasbeni mozaik — 7.55 Naš hišni vrt — 8.05 Družinski obzornik — 10.00 V žarišču — 10.45 Naša lepa domovina — 14.00 Zabavni koncert — 15.30 Voščila — 18.00 Deželni razgled — 18.35 Mala solistična paradi — 19.05 Koračnice — 19.50 Note in beležke — 20.10 Zveneca Avstrija — 21.15 Zgubljena učna leta — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 10. 12.: 6.10 Igra na orgle — 8.10 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega? — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 17.05 Adventna petje — 18.00 Sosedje z juga — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgled — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Za 75-letnico K. H. Wagerla.

PONEDELJEK, 11. 12.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 14.30 Knjižni kotiček — 15.00 Iz štajerskega glasbenega življenja — 17.10 Kaj rad slišim — 17.52 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgled — 19.50 Note in beležke — 20.10 Oddaja s Petrom Hammerschlagom — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja.

TOREK, 12. 12.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 15.00 Ljudska glasba iz štajerske — 16.15 Za ženo — 17.10 Avstriji o Avstriji — 17.52 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgled — 19.50 Note in beležke — 20.10 Diletto musicale — 21.05 Prepevamo in pripovedujemo o deželi Drave.

SREDA, 13. 12.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 Zborovska glasba — 14.45 Koroška pesem — 16.30 Operetne melodije — 17.10 V dunajski kavarni — 17.52 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgled — 19.30 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Evzebij in slavček“, komedija — 21.10 Majhne melodije — 21.30 Zvezne dežele poročajo: Koroška.

ČETRTEK, 14. 12.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 14.30 Note avstrijskih skladateljev — 16.15 Za ženo — 17.10 Iz operetnega sveta — 17.52 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgled — 19.05 Avstrijske godbe na pihala — 19.50 Note in beležke — 21.00 Iz domačega glasbenega življenja — 22.30 Človek v družbi.

PETEK, 15. 12.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 13.30 „Vedno doma“ — 14.45 Literatura iz štajerske — 15.00 Zborovska glasba — 17.10 Glasba za konec tedna — 17.52 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgled — 19.05 Iz notne mape Ralfa Benatzkyja — 19.50 Note in beležke — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 „Med štirimi ušesi“.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 9. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 10. 12.: 13.45 Informacije — Literarni studio.

TOREK, 11. 12.: 9.30 Za vsakega nekaj — 13.45 Informacije — šport od tu in tam — Otroci, poslušajte!

SREDA, 13. 12.: 13.45 Informacije — Iz koroške literarne delavnice — Zbori pojejo.

ČETRTEK, 14. 12.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.

PETEK, 15. 12.: 13.45 Informacije — Razvoj slovenske glasbe.

Akcija za nabiranje članov SAK

Slovenski atletski klub je pred nedavnim začel že dolgo pripravljeno akcijo za nabiranje članov, katere namen je pridobiti čim večje število članov, ki bi podpirali aktivno in pasivno (finančno) slovenski nogometni športni klub na Koroškem. V ta namen je klub izdal izkaznice, katere bodo prejeli vsi redno prijavljeni člani. S članstvom bodo povezane razne prednosti, kot so prosti vstop pri vseh tekmovanjih na domačem igrišču, prosti vstop pri raznih SAK prireditvah (filmski večeri, družabni večeri, veselice, razne turneje itd.) ter vožnje navijačev po znižanih cenah.

Z rednim članstvom pri Slovenskem atletskem klubu podpirajo Slovenci klub mladih slovenskih športnikov in tako pokažejo njihovo povezanost z njimi. Samo z močno podporo pristašev bo mogoče uspešno izvesti cilje kluba v prid slovenske narodne skupnosti. Zato vabimo vse naše zavedne ljudi, da se odzovejo našemu povabilu ter se kot redni člani pridružijo klubu.

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nokturno.

SOBOTA, 9. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Glasovi v ritmu — 12.10 Iz ruske popularne orkestralne glasbe — 12.40 Po domače — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 17.10 Z ansamblom Mario Robianni — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Za prijetno razvedrilo — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 10. 12.: 6.00 Dobro jutro — 6.50 Danes za vas — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.50 Skladbe za mladino — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Nedeljsko športno popoldne — 15.15 Zabavna glasba — 15.50 Z domačimi ansambli — 16.00 Popularne operne melodije — 18.00 Radijski radar — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 „V nedeljo zvečer“ — 22.20 Zaplešite z nami — 23.15 Jaz za vse.

PONEDELJEK, 11. 12.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravilic in zgodb — 9.20 Z velikimi zabavnimi orkestri — 12.10 Iz domače simfonične zakladnice — 12.40 S tujimi pihalnimi godbami — 14.10 Slovenski amaterski zbori pojo — 14.30 Voščila — 16.40 Zvoki in barve orkestra Alfonso D'Artega — 17.10 Ponedeljkovo glasbeno popoldne — 18.15 Zabavni zvoki iz vzhodnoevropskih dežel — 18.35 „Interna 469“ — 20.00 Operni koncert — 21.30 Tipke in godala — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.15 Od popevke do popevke.

TOREK, 12. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Slovenske narodne — 12.10 Bartok in ljudskem duhu — 12.40 Z domačimi ansambli in pevci — 13.15 Zabavna glasba — 14.30 Z ansamblom Boruta Lesjaka — 15.40 Od melodije do melodije — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 V terek nasvidenje — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Radijska igra — 21.15 Majhen koncert lahke glasbe — 22.15 Popevke se vrstijo — 23.15 Sodobna hrvaška glasba.

SREDA, 13. 12.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Za mlade radovedneže — 9.45 Glasbeni spomini — 12.10 Iz Verdijeve opere „Rigoletto“ — 13.15 Zabavna glasba — 14.30 Voščila — 15.40 Odkočno deska — 17.10 Glasbena galerija — 18.15 Glasbene vinjete — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Komarni glasbeni studio — 22.15 S festivalov jazza — 23.15 Revija jugoslovenskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 14. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.35 Ljubljanski vokalni oktet poje skladbe Leopolda Černigoja — 12.10 Koncertni drobiž — 12.40 Igrajo pihalne godbe — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Mladina poje — 16.00 Vrtljak — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Z zabavnim orkestrom RTV Ljubljana — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 22.15 Paleta popevk in plesnih ritmov — 23.15 Srečanje z Igorjem Stravinskim.

PETEK, 15. 12.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.35 Glasbena pravljica — 12.10 Iz opere „Hlapec Jernej“ — 12.40 Z domačimi ansambli — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Otroške pesmi — 14.30 Voščila — 15.40 Majhen recital pianista Janeza Lovšeta — 17.10 Operni koncert — 18.50 Ogledalo našega časa — 20.00 Madžarski zbori pojo dela Zoltana Kodalyja — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 9. 12.: 9.35 Šolska oddaja — 16.30 Košarka — 18.00 Obzornik — 18.15 Gospod Piper — 18.45 Filmska burleska — 19.10 Mozaik — 19.15 Humoristična oddaja — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.35 Srečno — Planica 72 — 21.10 Čez tri gore, čez tri vode — 22.05 Medicinski center, film — 22.55 Kažipot — 23.15 Poročila.

NEDELJA, 10. 12.: 8.50 Madžarski pregled — 9.45 Po domače — 10.12 Kmetijska oddaja — 10.55 Mozaik — 11.00 Otroška matineja — 11.50 Poročila — 11.55 Mestece Peyton — 12.45 Kažipot — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Mojstri, humoristična oddaja — 21.15 Stih in pesem — 21.30 Športni pregled — 22.00 Poročila.

PONEDELJEK, 11. 12.: 9.05 Odprta univerza — 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Gori, doli, naakoli — 18.15 Obzornik — 18.30 Dežela voda — 18.55 Mozaik — 19.00 Maksimeter — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.35 Večer zagrebške TV.

TOREK, 12. 12.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Tiktak: Lepa Vida — 18.05 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Od zore do mraka — 19.00 Mozaik — 19.05 Regionalna arhitektura: Panska hiša — 19.25 Tehnika upravljanja — 20.00 Dnevnik — 20.35 Črne palme, film.

SREDA, 13. 12.: 8.20 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Wrigode Saciliba, film — 18.15 Obzornik — 18.30 Po domače z Zadovoljnimi Kranjci — 19.00 Mozaik — 19.05 Na sedmi stezi — 19.30 Naš ekran — 20.00 Dnevnik — 20.35 Stendhal: Rdeče in črno — 21.20 Mi med seboj — 22.20 Poročila.

ČETRTEK, 14. 12.: 9.35 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.15 Vsi vemo vse — 18.15 Obzornik — 18.30 Kremenčkovi — 18.55 Mozaik — 19.00 Sedem morij — 20.00 Dnevnik — 20.35 Četrtekovi razgledi — 21.25 Popje zažganega grma — 22.15 Zenitev — 22.50 Poročila.

PETEK, 15. 12.: 9.30 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.50

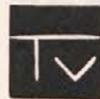
PRAVOČASNO MISLITE

na voščila, ki jih boste za božične in novoletne praznike poslali svojim sorodnikom, prijateljem in znancem.

Bogato izbiro voščil s slovenskim besedilom, pa tudi v obeh jezikih, dobite po ugodnih cenah v knjigarni

„NAŠA KNJIGA“
Celovec, Wulfengasse

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 9. 12.: 16.30 Hišni koncert — 16.20 Za otroke — 16.45 Čarobni vrtljak — 18.10 Smučarska gimnastika — 18.25

Otrokom za lahko noč — 18.55 Slavna srečanja: Markov trg v Bentekah — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Vojaška godba v gosteh pri Heinzu Conradu — 21.35 Šport — 22.05 Čas v sliki — 22.10 Ženska karavana, film.

NEDELJA, 10. 12.: 16.30 Otroška oddaja — 17.20 Čarobni vrtljak — 17.25 Za družino — 18.25 Otrokom za lahko noč — 19.30 Čas v sliki — 19.40 Šport — 20.10 Adventni razgovori 72 — 20.20 „Kraj zločina“ — 21.35 Šport in čas v sliki.

PONEDELJEK, 11. 12.: 18.00 Teletest — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Ljudje s farme Shiloh — 21.20 Poštni predal 7000 — 21.35 Prometna vzgoja — 22.35 Čas v sliki.

TOREK, 12. 12.: 17.00 Apollo 17: Prvi sprehod na Luni — 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Raj za živali — 21.05 iz filmskega sveta — 21.55 Čas v sliki — 22.00 Streha, film — 23.25 Apollo 17: Drugi sprehod na Luni.

SREDA, 13. 12.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 „Občutljiva“ — 16.30 Za otroke — 17.05 Čarobni vrtljak — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Televizijska kuhinja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Panorama — 21.20 Komedija nečimrnosti — 23.10 Čas v sliki.

ČETRTEK, 14. 12.: 10.00 Šolska oddaja — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Oddaja Fritza Mullarja — 21.30 Gong, kulturni obzornik — 22.30 Čas v sliki — 23.50 Apollo 17: Start z Lune.

PETEK, 15. 12.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Streha — 18.25 Otrokom za lahko noč — 19.00 Športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Oddaja XY — 21.20 Diskusija — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Zadnji mušketir, film.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 9. 12.: 16.30 Tatovi imajo prednost, komedija — 17.55 Klub seniorjev — 18.55 Glasbena poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.09 O poklicu — 20.15 Portret W. A. Mozarta — 22.20 Telerreprize.

NEDELJA, 10. 12.: 18.00 Tedenski obzornik — 18.30 Glasba razveseljuje — 19.00 Za 75-letnico rojstva K. H. Wagerla — 19.30 Čas v sliki — 19.40 Michael Köhlhaas — 20.15 Vzgoja — 20.20 Na obisku pri poljski televiziji — 23.20 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 11. 12.: 18.30 Kaj bi lahko postal? — 19.00 Zdravstvena oddaja — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Kibernetska babica, češki film — 20.45 Apollo 17: Pristanje na Luni — 21.15 Avstrijsko stoletje — 22.15 Telerreprize.

TOREK, 12. 12.: 18.30 Šolska oddaja — 19.00 Sledovi — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Yehudi Menuhin: Luč sveta — 21.15 Filmska komedija — 22.50 Apollo 17: Tretji sprehod na Luni.

ČETRTEK, 14. 12.: 18.30 Šolska oddaja — 19.00 Otroci pred ekranom — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Premožni otroci — 21.25 UFO — 22.15 Telerreprize.

PETEK, 15. 12.: 18.30 Šolska oddaja — 19.00 Pustolovščina slikarstva — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Za konec tedna — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Med svetovi, film — 21.40 Telerreprize — 22.55 Oddaja XY.

SLOVENSKA KMEČKA ZVEZA vabi na

gospodarsko posvetovanje

v petek 15. decembra 1972 ob 14. uri popoldne v gostilni pri Prangarju v Zmolčah.

Govorili bomo o narodno gospodarskih vprašanjih.

Prisrčno vabljeni! Odbor

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Družina Jakca Kaveljčka, glasbena pravljica — 18.15 Obzornik — 18.30 Rekreacijska oddaja — 18.40 Ekonomska izrazoslovja — 18.45 Recital Antona Dermot — 19.05 Mozaik — 19.10 Profesor Baltazar — 19.20 Pod istrskim soncem — 20.00 Dnevnik — 20.25 Reportaža — 20.40 Žuravuška, film — 22.05 Sedem morij — 22.55 Poročila.